

peccatū in iurando. tenet tñ ad obseruantia iuramēti z idē uide-
mus in iuramēto temerario. l3 enīz iurādo temere male fecit tñ si
in eius obseruantia nō iminet peccatuz nec contra bonos mores
istud ē obseruandū. ut probat in. c. illicitum. xxi. q. iiii. vñqz ad si-
cit qd no. in. c. cū quidā de reg. iur. Ande puto circa hoc posse ba-
ri talē theoricā qd pñmūqz iuramētū sit temerariū seu illicitum
ex quo tñ nō est contra bonos mores. nec in eius obseruantia im-
minet peccatum semper est obseruandū. vt optime probatur p su-
pra allegata. z dico limitādū istud qd iuramētum nō habēs illos
tres comites est potius peritū qd nō peccatū temere iurādo vñ
exponit. Archi. illud verbū pñmū vel illicitū ex pñsa iuramē-
tū est tñ obseruandū ne ex trāsgressione iterū peccet ut p3 ex predi-
ctis qd ē notādū. uñ cū minor obseruādo tale iuramētum nō pec-
cet cū an veniat in sui pñiudiciū. c. i. de pac. li. vi. b3 pelli ad ob-
seruantia vt in palle. c. cū cōtingat. z in auc. sacramēta pubez ad
que facit. c. si de rescrit. ubi papa tollit generaliter oēs leges oīa
statuta oēm cōsuetudinē que nō pōt seruari sine peccato mortali
vt in. c. cū cōtingat. tollit legem p quam apitur via periuirijs. nec
pōt seruari sine peccato p trāsgressiōem iuramēti spōte pñstiti in
telligi b3 ē pbatū. z hoc quo ad pñmū mēbrū z sic p3 pñsiō scōi
bubij. Tertiū mēbrū dīstinctiōis fuit cū statuti pñsumit fictio
nem sine simulatione vel metū vel qd simile tunc dic qd aut in illa
apparet specificā vel verisimilis cōiectura pñsumendi pñstiti z
nō ualet ergo quo ad enarrandū iuramētū qd non apparente cā
vrgeret nō pōt obligatio de eo querenda quia ipsum ius diuini
impedit ar. optimū. x. q. i. i. fund. qd z qd no. in. c. que in eccle-
siis de pñsi. per Anno. z per eundē in. c. q. pñsiqz de inu. eccle. z
in. l. si. c. si contra ius vel vñ. pub. effer enim tale statuti cā pñdic-
z periuiri contra. l. i. c. si a loco. uen. z. c. cum cōtingat. Aut subest
cā pñsumēdi ut qd cōiter loquitur minoris decipiant z inducant
dolo ad contrahendum z sepe fingebant contractus obligatorij
contra minores vnde statuti arguendo a cōiter accidentibus.
vt licet arguere in. c. de cler. nō res. z quod no. ibi. laicus. l. ad.
z per glo. z. l. y. in. l. neqz natales. C. de proba. introduxit quan-
dam solemnitate qua omniū pñsumitur contractus simulatus
siue dolosus. z tūc constat uere per ipsum minorem contractum
esse verum z non simulatum. z puto ipsū astrictū ad obserua-
tia iuramēti qd in foro aie credatur cōfidenti in pñiudiciū suū
de homi. significasti. qd no. glo. in cle. i. de penis. z cessat rō statu-
ti. Maxz ex quo est ad obligationē diuinā cessante cā statuendi cel-
sat dispositio ad hoc qd non anterponit. Anno. in. c. pñsiqz ppe fi-
nem sui apparatus de inu. ec. z faciunt iura arguētia a cā cessan-
te de ap. cum cessante. xvi. q. i. generaliter. cū si. z optime facit qd
no. glo. in. c. nō est de voto z idē uidetur dicendū quo ad forz cōfē-
ciosuz vt si apertore confitetur postmodū ptractū esse veruz z
nō simulatū siue dolosum qd teneatur ad obseruantiam cū cessat
rō et causa statuendi qua sublatā remanet iuramētum validum
nā z ptra pñsumptionē iuris z de iure admittit pbatio in ptractū
p cōfessionē eius cuius fauore agit. ut no. in. auc. sed iaz interesse. C.
de dona. ante nup. z in. c. is qui fides de sponsa. z per Anno. in. c.
qd pñsiqz de inu. ec. vbi singulariter dicit qd etiaz postqz fuit trā-
sui in rē iudicatā si constat de eius iniquitate p cōfessionem pñtis
pro qua lata fuit debz reuocari qz cessat pñsumptio que operat
in rem iudicatā multo ergo fortius b3 hoc dicit in iuramento qd
obligat pñcipaliter deo vt in. c. debitor. z in. ca. z si p3 de iure-
iuran. nō enim b3 iste iurans contra conscientiam transgredi iur-
amētum qd edificaret ad gehēnam qd hoc sit occultum ecclesie
militanti arg. optimū in. c. litteras de resti. spol. z in. c. inquisitioni
ni de senten. exco. z hoc intelligo quando de confessione minoris
adhibita sit debita solēnitās z an z quando ualeat dicēdū ut no.
p Bar. in. l. certum. q. minor. ff. de pñsi. l. per. l. y. in. l. clarū. C. d.
anc. pñsi. z in. l. i. de pñsi. aut minor allegat pñsumptam fraudē
p statuti seu non dicit cōtractum omnino licitū z tūc poterit ser-
uari opinio Bal. z aliorum vt iuramentū tūc nō sit obligato-
rium. qz iuramentū nō tollit pñsumptionem statuti inducit: nec
dicitur iste venire contra contractū iurati l3 veniat ptra verba
ex quo nō uenit ptra interpretationē ad hoc ter. fin. in. l. si. C. de nō
nu. pecu. vbi patet qd simpliciter confitens recepisse mutuz pōt
infra biennij expicere confessionem emanasse pñfuture numera-
tionis quia pñsumitur confitens alias simulata z quando iura-
mentum fuit interpositum non ut ibi dicitur vnde notanter pro-
bat quod omnis pñsumptio que est in contractu seu tacita cō-
ditio tollit iuramento super eo pñsito qd no. ibi. Bal. z allegat
no. per Anno. in. c. veniens de iureiur. sed melius facit qd idē. An-
no. no. l. c. per tūc de arb. vbi no. dicit qd si iura iurat simpliciter sua
re arbitrium intelligitur iuramētū pñditionaliter appositū. scilicet
qd seruabit nō soluet penā sicut est de natura arbitri. vt obligatio
sit alternatiua. Ita z iuramentū per eū pñsitiū recipit sensum al-

ternatiuū. nā cū minor iurat post ptractū pñsumit eodē bolo. i. ea-
dē fraude fuisse inductū ad iurandū sicut z ptractū. ad qd no.
in palle. auc. siue a me. C. ad vell. z in. l. si mulier. C. eo. ti. vbi nihil
libi pñdicat qd adhuc ex pñsa sue fragilitate in fam. lici. c. iderit
z. z facit qd no. l. y. in. l. ex cautō. C. de nō nu. pec. in illa. q. an va-
leat renūciatio exceptionis nō nu. pe. z per hoc remanet declaratū
etiā pñmū dubiū z ptracta pōt vtrāqz parte facta remanet de-
clarata nec expedit alter respōdere. b3 enīz intelligi. z reduci fm
predicta. Ad vñm tñ aduertendū qd puto in materia spāle et
singularē nec negari pōt per iudices seculares qd cū ex argumen-
tis z opī. s. pñsitis reddat saltē pbabile dubiū sup. validitate iura-
menti non poterit iudex secularis de hoc cognoscere sed b3 defer-
re ad iudicē ecclesiasticū. de or. cog. c. tuā. de sen. exco. si iudex laic.
de iudi. nouit. de foro cōpe. cū sit generale. z per Jo. an. in. c. si cor-
ti. li. vi. z videt probare tex. in. c. venerabile. de elec. qd solus papa
hoc cognoscit ex quo oritur pbabile dubiū. Sed spec. in. ti. de lo-
ca. §. nunc de epōz. ver. Itē papa fingit. dicit qd etiā inferior a pa-
pa posset interpretare iuramētū quādō dubitat de eius validitate
re. allegat de appel. c. significante. ad. c. per venerabilem. Respō-
dit dupliciter. pñmo qd pcedit in negotio arduo z inter magnas
personas vel quando vult dare licentia sine permutatione z cō-
mutatione aliqua. z fm hoc dicitū spe. sequitur. d. Anto. in. c. qd
de iureiur. z pro hoc adduco vñm Anno. in. c. debitor. eo. tit. vbi
tenet qd epōs potest super iuramentis ex causa dispensare. z sic for-
tius interpretari. immo etiā interpretationes expresse sentit: vt in
exemplis per eum pñsitis. z per dīcta sint soluta pñma duo bu-
bia. Tūc descendens ad tertiū dubiū adducam quinqz argu-
mēta ad pñt affirmatiua z qñtuor ad pñt negatiua. Ad partēz
igit affirmatiua qd debeat audiri etiā nulla petita absolutio ex
quo fundat se sup. vera simulationē ptractus. Pñmo arguitur sic
iuramentū obligat iurantē ex intentione ipsius iurantis. xxi. q. v.
humane aures. §. si ergo ex his. z de iureiur. qd. sed qui simulate
cōstabit in veritate nihil agit qd deficit ibi substantia ptractus. f.
cōstus. vnde perinde est ac si nihil fuisset factū: vt in. l. emptio.
z qd ibi no. ff. de aqua plu. z in. c. illo nos. de pig. z in. c. ad nostraz
de emp. z ven. z in. l. si ancillā. cū. l. se. C. de ptract. emp. ergo ex iur-
ramēto super eo pñsito non obligat qd no. per Anno. in. l. si. C. de nō
nu. pe. vbi no. pbat qd iuramentū recipit omnes tacitas cōditio-
nes z qualitates ptractus. si. n. fuisset pñsitus spe future numera-
tionis. ita etiā pñsumit nā esse. ita dicamus in proposito: si ptra-
ctus fuit simulatus sic z iuramentū. facit qd no. ponit Anno. in. c. p.
per tuas. de arb. qñqz quis iurat seruare arbitriūz vt intelligat
promississe fm naturā ptractus. seruare arbitriūz vel soluere pe-
nam. Tūc ad id inducitur qd no. Bar. in. l. nemo. ff. de leg. i.
illa. q. an renūciatio exceptionis: fictions: z simulationis valeat.
z pcludit qd non: qz inter eos actū est qd ptractus sit simulatus. et
sic deficit in substantia z sic nō est cōtractus ymaginari. ff. de reg.
iur. z in. l. simulate nuptie. de ritu nup. z sic renūciatio simulationis
in eodē ptractu facta valeret. Itē esset dicere qd esset simulatū
z nō simulatū qd esse non b3. ar. in. d. l. nemo. ff. de leg. i. z. c. cū sup.
de offi. dele. de appel. sollicitudinē. vna. n. z eadē res nō debet ope-
rari ptractos effectus. de bap. maiores. ptera fm cū fuit contra-
ctus ipse fuit simulatus z ita renūciatio fuit simulata ergo nō est
renūciatio. Opponit ergo qd totus ille ptractus z quicquid con-
tinet in illo instrumētū est simulatū. Ad idem qd no. l. y. in. l. si.
cautione. C. de nō nu. pe. vbi pcludit nō valere renūciationē ex-
ceptionis nō numerate pecunie in eodē ptractu factā qd sicut indu-
citur ad pñtēdū ita z ad renūciādū. ar. l. similiter. ad vell. z idem
videt in omni pñuilegio inducto alicui per eius fragilitatē als de
facili auferet pñuilegio legis. sed cū nō pōt replicari qd est renuncia-
tum exceptioni simulationis qz omnia ista fuerūt simulata. secus
tñ esset fm Bar. si talis renūciatio fieret ex interuallo. arg. l. i. c.
qd me. cau. ita dico in pposito qd ex quo actū fuit vt ptractus ē
simulatus. ergo z iuramentū z quicquid secutū est incōtinenti est
simulatū: nō enim est dicēdū qd voluerūt valere z nō valere incō-
tinenti. ar. in. l. nā. z ea. ff. de pñsi. l. de mō. Non enim pñsumitur quis
incōtinenti velle recedere a pposito suo vt ibi. z ar. in. c. maiores.
de bap. z in. l. eū qui voluntatē mutatā dicit. ff. de pba. Tertiū
inducit. c. tua. de spon. vbi etiā p3 qd in matrimonio qd est fauora-
bile z in multis pñdicabit. de pñsi. appo. c. fi. z de re iudic. vlti-
matio etiā qd ex vna pte qd plus est z dolosa z deceptoria impe-
dit vires matrimonij. ex quo pñtare pōt de simulationē. z hoc quia
defuit ibi pñsensus sine quo certū nequeant pñficere fedus cōiuga-
le vt ibi dicit. z ad idē. l. nuptie. de ritu nup. vbi dicit qd simulate
nuptie nullius sunt momenti. facit qd no. glo. in. c. tuaz. de pñsi. d.
eo qui simulauit se monachū vt corripet monialem vt per hoc
nō sit notatus. de quo ibi latius per doc. z per glo. in. c. vt clericū
de regula. z. c. qd interrogasti. xxi. q. i. ergo nec iuramentūz obli-

gare b3 pñsito de simulationē z alienatione cū obligatio nulla sit.
Quarto adducit. c. i. qd me. cā ubi p3 qd etiā votū ex iusta cā simu-
latū nō obligat vouentem: z facit qd no. glo. in. c. abbas. eo. ti. que
b3 per metū factū nō b3 qd erigit liberū arbitriū in vouētēz de vo-
to l3 voluntariū militē sibi licet de pñsa. xvi. q. i. nō est. Ande ex predi-
ctis pcludit qd ē in iure spāli fictio viciat vt nihil dicat actū er-
go iuramentū nō est obligatorium. z per pñs nulla petita abso-
lutione pōt cōuenire. Quinto z vltimo vt pbare per. c. qua-
cūqz. xxi. q. v. ubi dicitur qd quacūqz arte verborum quis iuret
deus tñ qui conscientie testis est ita hoc accipit sicut ille cui iuraf
z sic aperce ibidez probatur qd deus non aliter recipit obligatio-
nē iuramēti. etiā ibi interuenit dolus ex parte iurantis qd fuerit i-
tentio recipientis sed in casu nostro simulate ptractus ē sic reci-
piens nō intēdebat obligare iurantē ad obseruantia contractus
simulati nec deus aliter recipit z. C. In cōtrariū ad partē nega-
tiua qd debeat audiri absolutio nō petita inducit pñmo. c. qd
interrogasti. xxi. q. i. vbi tex. ponit casū de quadā muliere qd post
obitū mariti sacri velamē sup. caput suū imposuit z finxit se sub
eodem uelamine sancta monia ēē postea nō ad nuptias redit z cō-
cludit qd qz p hypocresim ecclesia cōtribare voluit ferme in suo
voto pmanere penitentia agat de illusione nephanda z reuer-
tat ad id qd spē pñtēdit z in sacro matrimonio maneat qd inco-
hauerit z bellissime subiij hec verba nā si pñsentes qd oia sacra
ecclesiastica qñquis put vult fingat z nō uere faciat ois ordo ec-
clesiasticus turbet nec catholice fidei uia substat z. sic uidet ille
tex. valde notabiliter pbare qd in spālibz adeo fictio reprobat
vt attendat nō qd mente simulata pñpif s3 qd in hoium aspectu
agitur ne pplus decipiat z res ecclesiastica z totus ordo pturbe-
tur. Et p hoc glo. concludit ibi qd si qd fite sit monachus ad h
ut possit fieri abbas nihilomīz l3 ficta z nō sincera ei pñtēto vt
idē uidetur sentire in alijs spālibz ergo ad pñpositū z pñpūpo-
nēdo qd fite iurauit: ne tñ abutatur spāli z illudat deo cui obli-
gatio querit pñcipaliter fictio tollitur z remanet veritas obliga-
tio: facit qd in simili pbat in pñsente cū pñtione habendi pro-
puz facit qd no. Jo. an. in. c. si. de condi. appo. Tūc ad id
cit illud simile. Maxz sicut fite accēdēs ad baptismū vel ad sa-
cramētuz baptismatis nō fite s3 veraciter suscipiūt sacra z obli-
gant vt apte vult tex. in. c. si fite. i. q. i. z. ca. maiores de baptis-
z hic vt puto qd eorū fictio nō potuit impedire uirtutē sacramenti
ita fite d3 iurās obligari deo veraciter ad quē pñcipaliter di-
rigit pñmaria obligatio iuramēti nā ne populus vane decipiat
Itē vt statuti de iure ciuili in libertate pñstenda vt fingēs cer-
to casu z sic sequitur libertas vt in. l. vna. §. si qz pilleati. C. de la-
ti. lib. tol. z. Tertiū probat sic simulat cōtrahens z recipiēs
iuramētuz ac cōtrahente de nō veniendo cōtra z intendit iurātē
illaqueare ut saltem qd apparentiā cōtractus non ueniat nō bete-
gat vinculi simulationis. ar. in. preall. c. ille nos. de pig. z. c. ad nō
stram de emp. z ven. z. c. debitor. z. c. ad nostrā. i. de iureiurā. z
ē si intēdebat ad hoc obligare ergo nō b3 audiri allegando simu-
lationēz qz tetigit viciū ptractus qd est contra intētionē recipien-
tis iuramētū qd esse nō b3. ar. in. c. qñqz arte. xxi. q. v. Quarto
z vltimo allegans turpitudinē suā maxime in illusione rerum
spiritualiu nō est audiendus de cōfēs. preben. cū sup. de dona. inter
dilectos. ff. de le. i. si feru. plurimū. §. qd ergo si per iniuriam z pbaf
plene in. l. si post mortē. ff. de adop. sed iste allegando simulate iur-
rasse allegat turpitudinē suā videlicet qd dei nomē z eius religio-
nē in uanū z deceptorie assumpsit. xxi. q. v. pñiunctū qd in si. ergo
nō est audiendus maxime cū iurauerit oia in cōtractu pñtēta esse
vera nā allegauit periuiriū allegādū simulationēz facit. c. cū in po-
sitōibus de iureiur. li. vi. Ad solutiōez huius dubij descendēdo
primo reperit glo. in. l. emptio. C. plus valere qd agitur su. man-
iuramētū nō obstat cūz pōt opponi de simulatione quasi actū sit
z. C. de legi. l. nō dubiū. z. C. de ptract. emp. l. si ancillaz ex qua
colligit ibi glo. qd pene simulato ptractu adiecta si cōtraheret nō
cōmittitur quod dicitur pñuilegio vñz cū in hoc loco reprobat
qui vere agit alius simulatur d. Anto. in. d. c. cūz contingat late
pñsequit z iudicio meo valde intricatē nec cōprehendit oēs casus
qui possunt accidere in materia cuius verba sunt hec qd sequunt
puto pñsiderandū modū simulationis. si simulante se agere qd intē-
dunt nō valere l3 iurent z sic si simulat iuramētū inter collectas
z pñdenatio fingo mea tibi vendidisse attamen est inter me z te qd
contractus non valeat tunc iuramentum non obligat quia defi-
cit in voluntatē iurans z recipiēs l3 sic fingant vel iuramentum
esset contra intentionem z haberet quādam cōtrarietate z sic di-
cit se intelligere Bar. in. d. l. nemo potest si simulatio est de vno
ptractu ad alium est magis dubium. si agant z verus contractus
substat z ille fuctur z ille accipiens. Itē ecce de contractu vñ
ditionis non soluit gabella facit de ptractu donationis: agūt ven-

dere. sed simulant bonationē. Itē qz volūtas se obligandi in ap-
parentia deficit si agūt vt fuctur apparens ptractus z nominis
cuius loco simulat vt qz vsurarius simulat de pignore venditio-
nem vt lucratur fructus vel vt vsurarius habeat. z tunc hic furro-
gatus succedit loco veri z nō est verus ptractus z hoc casu pos-
sunt qd si vterqz ptractus potest fieri ab vtroqz pacto vel turpi-
tudine probat iuramentū z seruari debeat qd iuratur. Si autēz
furrogat loco ptractus turpis vel qui non poterat seruari absqz
periculo anime. tūc iuramentū nō alstringit iurantem suare cūz
simulat qz simulatio z iuramentum sunt adimplemētum pñmi cō-
tractus illiciti. z sic nō obligat sicut nō obligat respectu pñmi cō-
tractus illiciti. z illa remedia l3 que haberet cōtra pñmum vñz
cōtractum si esset mercator. z in hoc z in precedenti mēbro loqui-
tur. Bo. An. confusse z videt quodāmodo implicare contrarie-
tatem. si enim simulat vñuz contractū in locum alterius qui agit
vt simulatus fuctur z non ille in cuius locū simulat cum ille sit
verus cōtractus qui agit inter partes z non ille qui simulate cō-
cipitur. Itē inquantum dicit qd si vterqz cōtractus potest ser-
uari absqz periculo anime seruandum est z utraqz ergo simulatio
nihil operatur qd videtur cōtra omniē rōem: de hoc infra subiiciā
C. Sed nūc psequor dicta sua hec dicit vera inquantum iurasset
simpliciter z nō veniēdo contra contractum simulatum z de illo
obseruando sed si pñstitisset iuramentū qd communiter pñstari
solet vt qz iurasset oia z singula esse vera que in instro sunt quid-
dem: vt cōtenta cōmuniter hodie notarij apponūt. tunc iuramē-
tum excluderet inquantū cōtraueniret contra ostendēdo simula-
tionem non ex hoc detegit se peritum. z sic repellitur tanquā te-
gens turpitudinē. de bonati. inter dilectos. nisi veniret per viam
denūciationis euāgelice ad exonerandum conscientiam aduerfa-
rij. qz in hoc obstat turpitudinē inquantū animas insequitur. vt
no. de testi. ex tenore. de iureiuran. quādāmodum. hunc fecit verba
Bo. An. C. Sed reperio Bo. Ange. de peru. in pñdicto consilio qd
incipit. Domina Katherina. sentire simpliciter qd iuramētū sim-
plex z super cōtractu debet simplex peti absolutio. loquit tamen
quādō vñus cōtractus simulatur in locum alterius. Dicit enim
siquis iurat se soluere vsuras: aut nō uenire cōtra contractuz pi-
gnoratiū factū in forma venditionis immediate cum est absolu-
tus potest sequi ius suū qd tale iuramentum non confirmat pñm
fionem. C. Sed Bo. Fre. de senis cōsilio. ecc. alias. c. lxxix. etiā sen-
tit absolutiōnē necessariā z loquitur in casu in quo Bo. Ange. de
peruio z aperte sentit hoc pcedere vbi iurauit oia cōtenta in in-
strumento esse vera: qd est contra dñm Anto. qui hoc casu dicit
absolutiōnē. hoc vltimū ergo expediām proximū sequenti dubio.
Sed hic submittā quid mihi in hoc dubio videtur. z pcedaz per
enumerationē casuū qui possunt contingere. Itē enim pceden-
di modus est clarior quā per viā distributionis que nimis longa
obūbrat intellectū. Primum quando simulans intercessit ex pte
vtriusqz cōtrahentis z actū fuit inter partes vt tam cōtractus
quā iuramentū essent simulata intercessit simulatio ex mixta cau-
sa: puta ppter mixtum timorē: vel debitor annorius adueniendū
mutuum cōgruit alias cōcipit pignus sub forma venditionis vt
ille creditor lucraretur fructus. z tūc siue furrogetur in locū alte-
rius cōtractus siue nō iuramentum nō obligat qz deficit cōfē-
sus z fuit iusta causa simuladit ad hoc. c. i. de nō. l. si. C. de nō nu.
pe. z. xxi. q. v. quacūqz. z. c. humane. z alia iura in prima pte idu-
ta. Tūc dūcas casus quādō interuenerūt omnia que ponunt
in precedenti casu: qz causa simuladit fuit iniusta z praua ut frau-
detur gabella fingerunt alium cōtractum z iurātū vel ad dece-
ptionē alterius. z tūc est magnum dubium propter iura allega-
ta supra in par negatiua. sed in hoc casu dico aduertendū ad for-
mam iurandi aut enim iurauit singula cōtēta in instro esse uera
z tūc incōtinenti fuit periturus licet in mēte conciperet. illa enim
falsā qz simulatio intētionis ex iusta causa nō excusat. ut no. in p-
cedē. c. qd interrogasti. sic cōtingit in illo qui pcece uel precio cor-
ruptus deponit falsum: ut in. c. sicut. de testi. z in. c. i. de cri. fal. un-
de nō debet audiri allegans simulatiōem cum fatetur turpitudi-
nem suā videlicet se peritum z habuisse dolum ad deceptiōem
alterius: ad hoc. c. cum super. de conce. preben. z alia iura allega-
ta supra in vltimo contrario. sed si iurauit non venire contra illū
contractum quem simulabat. z tunc puto quo ad deūz licet gra-
uiter peccet assumendo religionem iuramenti iumanam z maxi-
me ad detestationē alterius cum si transgreditur non incidit in
peritum: qz hic affuit intentio se obligandi. vnde respectu dei
non erigitur absolutio: ad hoc capitulo tua. de spon. prealleg. z in
l. nuptie. ff. de ritu nup. z quod nota. glo. in capitulo tuaruz. de
pñuilegi. z Archidiacono. in preallegato. capitulo quod inter-
rogasti. vbi post quosdam sentit qd illa nō est uera monacha sed
propter sui culpam compellitur esse in monasterio. z maxime nō

poterat probare simulationē. beus enim recipit verba qualia ex
iuris proferuntur. xxiij. q. v. humana. z. si ergo. nec obstat. c. sicut
i. q. ii. z. c. maiores vbi patet qd uere confertur baptismus qd intel
ligit qd ipse solus habebat intentionē vt qd nō perfecte intende
bat recipere baptismū sed dāns credebatur baptizare: vt vtriusq;
verborū z. sacramenti imprimatur. de quo in per. Inno. in c. i. de
appella. sed quo ad forum contentiosum compelleret seruare iu
ramētū quatenus venit in sui preiudiciū z. nō iminet periculum
qd non debuit confundere ordinē rerum z. maxime spiritualium
z. absenti iuramento maxime ad alterius deceptionē vnde nō de
bet audiri hanc turpitudinē allegas ad hoc optime predictum
c. tua de sponsa. **T**ertius casus quando simulatio contractus
interuenit ex parte vtriusq; z. iuramentū fuit prestitū sup tali cō
tractu. z. actum fuit vt non venire contra apparentem contra
ctum: sed ueritate seruatur uerus contractus puta pignora
tius z. tūc absq; dubio non pōt conueniri non petita absolutio
Et hoc casu intelligitur dictum Ange. z. dictū Fred. z. domi. An.
In tertio membro hoc enim iuratur ex parte z. secundum in
tentionem utriusq; obligat z. vt nō detegatur simulatio. z. vt ser
uetur uerus contractus pignoriatus. forte z. sub isto velami
ne recipiat fructus loco usure. vnde inde est ac si iurasset soluere
usuras quo casu non licet contrarium absolute non petita
vt in c. i. z. in ca. debitorēs: de iureiuran. z. iste casus iudicio meo
nō hz dubium quando pstat qd iuramentū ad hoc fuit interpositū
vt tractus simulatus fuerit quo ad apparentiā z. sic nō de
regat simulatio. **S**ed dubiū est qd si iuramentū fuit simpli
citer prestitū z. nō apparet qd non consenserunt contrahentes
circa iuramentū z. de hoc in casu sequenti. **Q**uartus casus
est quando fuit simulatus z. iuramentum fuit super eodem
prestitū. scilicet si potest constare de iuramenti simulatione. z. istū
casum reputo dubium. z. tunc puto dicendum qd quo ad talem
obseruantiam contractus simulati non obliuiscere ex iuramen
to qd est presumendum qd incontinenti ex interpositione iuramen
ti uoluerit contractum valere de quo actum erat ut non ualere
si ex interuallo iurasset vt dicitur in simili per Barto. s. in prima
parte secundi ar. vbi hoc optime probatur hoc primum qd quo
ad obseruantiam contractus incontinenti donec probetur qd ta
cite fuit inter contrahentes actum puto in foro anime standum
intentioni iurantis. quia generaliter sic interpretatur iuramentū
in foro conscientie ut notabiliter dicit Inno in c. veniens de iure
iuran. facit. c. cum significasti. de homici. In foro uero contentio
so ibi fit interpretatio secundum ius z. ex varijs circumstantijs. vt
ibi nota. z. facit. c. veniens. z. c. ad nostram. eo. titu. quia videmus
presumere qd volunt abuti iuramento quia sic presumemus pec
catū qd non est dicendum ar. eorum que nota. in c. inquirendum
de pecul. cle. iuncta. l. si defunctus. C. arbit. tu. letiam. C. de dona
inter uirum z. vxorē. nam vt in predictis iuribus patet aliter presu
mitur in acquisitis per tutorem z. aliter in acquisitis per clericū
seu per vxorem constante matrimonio z. hoc ne presumatur pec
catum ut in eis notat. **I**tem iuramentum habet vim clausule
si non valet ut ago qd ago valeat vt valere potest. l. cum patrem
s. filijs matrem. ff. de le. ii. facit. c. ad nostram. iii. de iureiura. nota.
Bar. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuf. z. quod not. l. y. in preall. l. si
ex cautione. C. de non nu. pecu. vbi concludit qd iurans non op
ponere exceptionem non numerat pecunie obligat licet simpli
citer renunciatio non valeat. ergo in dubio se non obligat ad ta
lem obseruantiam contractus simulati propter contractionem
que inde orietur saltem obliget quo ad obseruandum colorez cō
tractus. **I**tem quia creditor solet sic caute iuramentū recipere.
ergo arguamus a communiter accidentibus valet enim tale
argumentum. ut in capitulo primo de cler. non res. vbi hoc not.
Jo. Cal. z. per glo. z. per docto. in. l. neq; natales. C. de proba.
Item quia hec interpretatio conuenit nature rei. ex se enim z.
ex sono verborum habet obligare z. presumitur ex actu contra
uoluntatem iurantis: ut ipsum obliget de renuncia. super hoc.
Item hec interpretatio tutior est ut euitet peccatum ergo am
plectenda z. alia fugienda: vt no. in. ca. veniens de sponsa. in. cle.
erui. de uerbo. signifi. z. hoc pido procedere nisi tot essent circum
stantie. ex aduerso qd tolleret predictas presumptiones quod no
ta. in. ca. transmissio. qui fili. ant legit. z. predictum casum intellige
quando ex iusta causa non decipiendum tertium fuit facta simu
latio alias seruatur quod dixi in secundo casu. **Q**uartus casus
fuit de vno contractu ad alium qui non potest seruari nisi in
teritu anime vel est contra bonos mores: puta agitur vere con
tractus simulatus z. alius concipit z. iuratur. z. tunc ex tali iura
mento non tenetur nec ad obseruantiam totalem ptractus: nec
quo ad apparentiā ex quo ex obseruatione iminet peccatum licet
enim peccauerit tunc iurando tamen non peccat contrahentiēdo

xxij. q. iij. pro te. z. de iureiuran. si vota. facit. c. si. de pactis. z. l. ff.
de ver. obli. **Q**uintus casus est quādo simulatio intercessit ex
parte iurantis tantum: vt qd aliud gerebat in corde aliud in ore.
vel callidus est vsus verbis iurando z. tunc iuramentum intelli
gitur secundum intentionem recipientis. z. sic deus videtur reci
pere. ut est tex. in. c. quantum. xxiij. q. v. z. in. c. his omnibus. ea. cau.
z. q. z. generaliter qualiter iuramenta sint recipienda ē bona glo.
in. §. queritur. eadem causa. z. q. **P**rimum quando alter habuit
rectum intellectum z. alter dolosum. Secundus quando vterq;
dolosum. Tertium quādo vterq; rectum z. uerba sunt dubia de
his ibi z. aliquid in. si. in. glo. in. c. ex litteris. de spon. z. per predicta
tertium membrum remanet clare solutum. debet enim distingui
fm predictos casus. z. totalis materia remanet directa que satis
quotidiana est. z. contraria omnia debet reduci z. intelligi fm ca
sus predictos. **Q**uartum dubium an posita iuramentali obli
gatione in casibus predictis audiatur iste minor petendo absolu
tionem in iuramento non obstante contradictione aduersarij.
Et quattuor argumenta faciam pro parte affirmatiua: z. qn
q; pro parte negatiua. **A**d partem affirmatiua qd debeat au
diri arguitur sic: vbiunq; enim iuramentum continet turpitu
dinem ex parte recipientis tale iuramentum est relaxandum: vt
in. c. i. de iureiura. vbi probatur de iuramento prestito de vsuris
soluendis ad idem. c. verum. z. c. si vero. eo. ti. vbi absoluitur quis
a iuramento prestito per metum in odium ipsorum metum inse
rentium: sed in casu nostro continet turpitudinem ex parte reci
pientis: quia contrahit cum minore contra legis prohibitionē et
sic semper dolus intelligitur exceptus: vt in. c. si vero. z. in. ca. cum
contingat. de iureiuran. z. in auten. sacramenta puberum. C. si ad
uer. vendi. z. in. c. si. de pactis. libro. vi. cum si sed contrahens cum
minore videtur esse in dolo contrahendo in casu a lege prohibito
vt in regula. qui contra iura mercatur. de regulis iuris. libro. vi.
z. in. l. quemadmodum. C. de agri. z. cens. libro. xij. z. ca. qui contra
viii. distinctione. ergo hoc iuramentum vel non obligatorius vel
saltem relaxandum. Tertio ex facto demeritorio est quis recipi
dus alias puniendus z. commodum reportare non debet. C. de
dona. inter uirum z. vxorem. z. si necesse. l. vi. q. i. legi. ff. de negocia
gestis. siue hereditaria. de preben. cum quilibet. vi. sed cōtrahe
cum minore prohibito contrahere tanquam veniens cōtra. pre
ceptum superioris debet ex hoc puniri. vt in. c. qui resistit. xj. q. iij.
z. in. c. i. de ma. z. obe. ergo non debet ex contractus seruantiā cō
modum reportare z. sic iuramentum est relaxandū ne indirecte
aliquid commodum percipiat. contra. c. tuum. de procur. z. regu
la. cum quis de reg. iur. li. vi. **Q**uarto iuramentum seruandū
debet habere tres comites. veritatem iudicium z. iusticiam. c. an
mauertendum. xxiij. q. ij. z. in. ca. z. si christus. de iureiuran. sed in
hoc iuramento non requiritur iudicium nec iusticia cum non sit
iustum neq; discretum se obligare cōtra leges superiores. ar. ca. l.
de his que sunt a maio. par. ca. ergo. zc. nec conditio aduersarij ha
bet in aliquo obesse tum propter rationes predictas. tum qd con
tra eum potest replicari qd dolose excipiat contra absolutiōē pe
titam cum ipse teneatur hoc iuramentum de regu. iur. li. vi. **I**n
contrarium. zc. **A**d partem negatiua arguitur primo per auc.
sacramenta pube. C. si aduer. ven. vbi in iuramentis prestitis cō
tra legis precepta etiam a minoribus dicit imperator talia inui
olabiliter obseruari. vnde pondero uerbu inuolabile. sicut in simi
li ponderat dictio omnino. in. cle. vt hi qui de eta. z. quali. que ex
cludit etiam dispensationem. z. sic per istud uerbu inuolabiliter.
videtur qd non debeat venire contra etiam petendo absolutiōē.
Nam quemadmodum violat qui petit ab obligatione erui.
Secundo induco. c. cū contingat. de iureiuran. z. c. licet. eo. ti. li.
vi. z. c. quis de pac. eo. li. que iura simpliciter z. absolute dicit il
la iuramēta licet contra legis prohibitionē prestita debere obser
uari: nec nullā mentionē agunt de absolutiōe. vnde in tali casu
pōt peti absolutio. papa fecisset mentionē sicut in simili facit in ca
su. in. c. i. z. in. c. debitorēs. z. c. vtz. z. c. si vero. de iureiura. **T**ertio
iuramēta sunt de iure diuino: vt in. ca. z. si christus. de iureiuran.
ver. redde domino iuramenta tua. zc. sed cum hoc iuramentum
sit obligatorium. nec reperitur permixtus qd debeat relaxari ergo
obseruandū ar. eorum que no. in. c. quantum de iureiuran. z. c. cū in
ter. **P**o. de renunc. maxime non detur materia de facili iurandū
z. plene ueniendi contra iuramentum contra. c. si vero. z. c. verum
preallega. **Q**uarto iuramentum representat maiorem minorem
zc. vt no. in auten. sacramenta puberum. C. si ad. ven. c. penul. de
empti. z. vendi. ergo incontinenti qd interuenit iuramentū cessat
ratio statuti que prouidit tantum minoribus. z. p consequens in
tali contractu nulla reperitur turpitudine ergo seruandū nec in
dulgendum absolutiōis beneficium. **Q**uinto z. vltimo aut
nullum peccatum hoc iminet. aut sic. primo casu non debet fieri

absolutio qd cum ipse minor nō obtemperando legi se obligauit
rat fuit etiam in culpa. xi. q. iij. qui resistit secus z. secum ptractens
cōcurrente paritate turpitudinis iste non debet audiri in regu. in
pari causa de reg. iur. li. vi. sed cū culpa debet compulsi alius cō
pensari ut. ff. de cōpen. l. i. cum ambo. vbi notanter dicit tex. si am
bo socij parem negligentia societatis adhibuerant dicendum est
desinere vos esse obligatos ipso iure cōpensatoris negligentia fa
cta zc. z. sic etiā doli cū dolo. de adul. intelleximus. z. iuramenta
lus obligatio remanebit in suo robore maxime presumēdo mino
rem non fuisse captum. z. qd vltro citroq; nata sit obligatio in de
lictis eniz minoribus non subuenitur. l. auxilij. §. in delictis. ff. de
minoribus. z. C. si aduersus delic. l. i. nec etiā in alijs. quando nō
reperiuntur enormiter lesi. l. quod si minor. z. l. nō omnia. ff. de mi
no. **I**dem z. fortius dicendū est vt non subueniatur contra iura
mentum maxime cum illud peruerteretur maior z. sic cessat fauor
minoris etatis. **E**t pristi eiusq; matris suffragio implozato ad
solutionem huius vltimi dubij veniendo iuxta ordinem supra
recitatum recitabo p prius opiniones. **E**t primo dominus Fre.
de senis consilio. c. cū iij. format vnum punctū quasi in terminis
nostris quando statuto ciuitatis cauebatur qd siue pcessio siue p
missio facta a filiosa. sine consensu patris non valet ipso iure etiā
si iurati fuerit z. quidā filiusfamilias hoc nō obstante cōpomis
sit zc. **C**oncludit idem Fred. iuramentum obligatorium. sed
qd iuramento fecit ptra prohibitionem statuti ciuitatis ex cā facti
cui obtemperare debuerat z. non cōtrauenire. viii. bi. que contra
z. xi. q. iij. qui resistit nec ex transgressionē bz reportare cōmodū
sed potius puniri qd pōt cōpelli ad relaxandū iuramentū fatetur
se esse obligatum iuramento sicut accidit in eo qui iurauit soluere
vsuras qui obligatur ex iuramento z. tamen petit relaxationē
de iureiuran. debitorēs. z. c. i. sicut ergo recipiens iuramentū super
re illicita quo ad se tenet relaxare ita hic secundū euz erat illicitū
ex parte recipientis propter prohibitionem legis municipalis be
bebat obtemperare z. in hac conclusione residet ipse. **I**dem vide
tur tenere. **A**in. j. c. cum contingat. dicit eniz qd in terminis illius
iuramentum obligat mulierem ad obseruantiam contractus
sed debz instare ut absoluitur. **S**i ergo in terminis illius. c. tenet
mulierē posse instare pro absolutiōe quia contra prouisionē le
gis consensit multo fortius sentit qd poterit in casu thematis vbi
verba prohibitoria dirigitur ad personā domi. Anto. in predi
cto. c. cum contingat dicit qd si non est aliqua deceptio que non hz
in se doliuz annezum saltem presumptū nullū remedium cōpetit
contra iuramentum per quecuq; verba loquatur statutum. sed
vbi deceptio arguetur in contractu tunc habebunt remedia si de
ceptio esset enormis de qbus in. c. debitorēs ad hoc gl. in. c. veniens
d iur. in. pall. z. qd ex enormi lesione presumitur dolus subest eniz
causa sic presumēdi. vt in. l. oēs. §. lucius. ff. de his que in frau. cre
di. z. in. l. qui testamētum de proba. z. quod ibi nota. vnde adesset
turpitudō ex parte eius cū quo cōtrahit z. cui iurauit z. idem put
tat esse si ptractus iuretur cū verisimilitudine psumpti vbi hoc con
stat ex euidētia facti. qd notorie esset prodigus vel cui bonis vt
prodigo foret interdictus: qd hic aliquis est turpitudō ex parte
contrahentis qui materiam dat consumptiue ad proprium con
sumendū: vt lex ex causa legitima fraude in talem presumit ut. ff.
pro empto. l. si quis tamen sciret. ff. de mino. l. quod si mi. §. si. ff. mā
dati. l. si vero non remunerandi. §. adolescens. z. in. l. iij. quaz rerū
actio non va. vnde etiam cōcludit qd si mutaret uel contraheret
cū prelato ad ludū vel corruptum notorie in actu ludu vel in va
nitatibus mulieres bene foret remediū aduersus iuramentū per
iura predicta ad hec verba satis placet ut infra dicaz latius dñs
Petrus de ancha. in repetitione. c. canonuz. de consi. aperte non
exprimat quid sentiat in casu quo minor aliter non esset lesus: sed
attingit casus quo interuenit deceptio z. concludit idē qd Jo. an.
z. qd casus est quotidianus recitabo prius uerba sua. firmat eniz
punctū sup quo consuluit in hac ciuitate senarum. **N**az in hac ci
uitate cauetur statuto qd nullus contractus finis z. quitantie si
fieret per minorem. xx. annis valeat nec de eo ius reddatur nisi
intercesserit certa solēntia hoc statuto premisso contingit qd pa
trus tradit nuptum neptem suam dāns in botem quingentos z
ista neptis renūciauit dicto patruo omni iure sibi cōpetenti in p
dicta hereditate que valebat prius in quadruplū z. iurauit non
ptrauenire qrebat an esset aliqd remediū rescissum illius ptra
ctus finis z. quitationis. **E**t consuluit ipse qd poterit peti ab
solutio iura menti siue relaxationis. ad hoc primo inducebat regu
lam qd iuramentum non debet esse iniquitatis vinculum. c. cū in
ter cetera. xxi. q. iij. qd uerbum iniquitatis multum ponderabat
Et itez iuramentū debet habere tres comites. scilicet veritatem
iudiciū z. iusticiam. ea. cau. z. questione. **A**nimauertendū. in. q.
aut predicta euidēs apparet iniquitas cūz modico quisquis re

nūciat hereditati paterne z. ita locupletari. z. paria sūt dispositiōe
bolū adesse ex proposito vel reipsa. vt est casus in. l. si quis nō ali
ter. ff. de ver. ob. z. l. iij. ff. de bo. excep. hic aut non solum reipsa fal
tem post graue dānum: medum enim viq; ad quadruplum: sed
vltro bimiciā veri examinationis. ac etiam iura subueniunt de
ceptis etiam maioribus. l. iij. C. de rescin. ven. **I**n casu aut propo
sto est cū enormi deceptione cōiuncta minor etas z. sexus fragilitas
quibus iura multum subueniunt incidenter propter naturalem
equitatem z. deceptionēz verisimilez taz in contrahendo quaz in
solemnitatibus adhibēdia. l. i. ff. de mino. z. in. l. doli. diuersis. C. de
bonati. **E**t qualitate igitur personaz z. illius facti ar. cōtrahens
cūz tali sua nepte de dolo ad hoc. l. i. z. quod ibi no. ff. de doli excep.
ratione ergo euidētis iniquitatis z. doli saltez reipsa inherētis
illi renūciationi videtur fm iuramentū relaxandūz sicut cum
per metuz renūciat quis bonis cūz iuramento. c. si vero. de iure
iuran. z. paria sunt ad decisionēz contractus dolus z. metus. c. pe
nul. z. c. abbas. quod metus cau. z. ad hoc adducit preallega. c. vi
ri. qui vult in casu. c. cū contingat. qd potest mulier instare pro ab
solutiōe. ergo multo fortius in casu pposito vbi pcurrit sexus fra
gilitas: z. minor etas: z. enormis lesio: z. etiāz reuerentia quā puel
la siue femina habere debet ad patrūz suū in cuius domo z. gu
bernatione remanserat post mortē patris. ad hoc. l. i. §. que oze
rande. ff. quarum rerum act. non va. per Bar. z. xxi. q. iij. vnu
quq; z. secundūz predicta dicit limitari autē sacramenta pube
z. vt non habeat locūz in casibus in quibus potest contractus seu
bistractus argui de iniquitate euidēti z. dolo reipsa z. prospicu
is indicijs. l. boluz. C. de dolo. hec sunt verba que satis placet ideo
seriatim recitau. zc. **E**t aduertendūz inquantūz supra recita
ui opi. **A**in. videtur caz approbare z. consentire qd nulla data le
sione ex quo contrahit contra leges potest repetere absolutiōem
z. idēz etiāz recitando prealle. dictūz fre. z. cūz eo transeundū: sed
inquantūz. §. dñi autē sacramenta puberūz. limitandum quando
contractus non potest argui de euidēti iniquitate aperte sentit
qd in casu illius autē non cōpetit absolutio. alias non esset limita
tio nec reciperet hanc restrictionēz qd z. quando apparet de iniq
tate requiritur absolutio. ergo cessante deceptiōe enormi non fiet
absolutio z. sic videtur in hoc recedere a dictis **A**in. Sed vt dixi
aperte hoc non concludit. Bar. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiuf. fa
ctis sentit licet hoc aperte non dicat qd ex solo contemptu cōtra le
gem non competit absolutio. dicit enim primo qd si contractus re
probatur odio creditoris non firmatur iuramento sed ipsum iu
ramentum est seruādum competit tamen absolutio. sed quando
contractus reprobatu fauore debitoris tūc dicit qd firmatur iu
ramento. vt in autē sacramenta puberum. z. nihil dicit de absolu
tione: sentit qd hoc casu non competit absolutio loquitur tñ quan
do verba statuti dirigitur ad rem. **E**go autem ad totalem
materiam clare enarandum procedam per casuum enumeratione
nem put in precedenti dubio feci. **P**rimus ergo casus sit qñ
iuramentum omni ex parte licitūz est tam ex parte iurantis quā
ex parte recipientis etiāz quaz ex parte materie super qua presta
tur z. tunc absolutio non est imponenda sed compellendus ē iu
rans ad eius obseruantiaz. de iureiuran. z. si christus. quinimmo
in illa causa extrinseca existente etiāz papa a tali materia ab eius
potestate non pendente: vt in fauorem tertij. ad hoc quod no. gl.
in. c. quanto. de iureiuran. Inno. in. c. cum inter. p. de renuncia. et
per glo. in simili in. c. non est. de uoto. Immo puto qd nec in meli
potest papa hoc iuramentum cōmutare inuito eo cui acquisita ē
obligatio: qd vnum pro alio inuito creditore solui non potest. ff. si
cer. pe. l. iij. in. si. qui. no. tol. obli. in prin. ad hoc quod no. Jo. an. in
regula. in malis. de regulis iuris. libro. vi. in mer. z. Inno. in. ca. iij.
de consir. vti. vel inutil. z. in. c. inquisitione de sen. excommu. z. in. c.
que in ecclesiarum. de consi. secus si ad honorem dei qd tunc pos
set in melius commutare. sic intelligo. c. peruenit. el. iij. de iureiura.
quod no. Inno. in. c. debitorēs. eo. ti. vbi vult qd etiam eps posset
iuramenta in melius commutare sicut z. no. de vo. c. l. z. c. magne.
cum si. **S**ecūds casus quando iuramentum ex parte iuran
tis potest seruari sine interitu z. sine dispendio salutis eterne z. tunc
nulla petitur absolutio. peccatū fuit enim iurando non transigre
diendo peccare. c. in litteris. de iureiura. **T**ertius casus est qñ
iuramentum potest seruari sine interitu z. sine dispendio salutis
eterne sed est contra bonos mores z. tunc etiam nulla requiritur
absolutio in regula non est obligatorium de regulis iuris. lib. vi.
Quartus casus est quando iuramentum proceffit calore ira
cundie potest tñ seruari sine periculo z. sine interitu salutis eter
ne. vt si quis calore iracundie iurauit qd minor loqueretur cū ali
quo vel vna secum cibū capite vel quid simile z. tunc sentit obli
gatorium qd nō habuit comitem discrepationis z. iusticie. xxi. q. i.
iurabat z. ea. causa. z. qd ne. si. animaduertendum. z. tamen tenere

alia iuramenta licet ppetat absolutio de quo fmo. in. c. quidam: de iur. iuran. et satis potest teneri qd si iracundie calor fuit tantum qd deliberate tale iuramentum non prestiffet. sed non erat obligatorum qd voluntas non est bicreta vicinus sic qd confesso calore iracundie non preiudicat nisi def. perseverantia et bene dicit glo. in. c. ex litteris de viroz. fact. l. quicquid. de calore de reg. iur. Non enim oī voluntarius et sic non videt deus talem obligationē indifferetā recipere. xv. q. i. nō ē vel si vicinus tenere de facili v3 per ep3 abfolui ar. in prealle. ca. quidam. **¶** Quintus casus quando iuramentū a principio est super materia indifferenti sed postea deuenit ad casū de quo si cogitasset in principio iuramentū non fuisset illicitum vel non iurasset. et tūc nō dicit. Archi. in preal. c. animad uertēdū qd potest propria auctoritate transgredi iuramentū: nec requirit absolutio. puta si iurauit nō negociare nō recipere feudū a tali et euenit casus qd nō negotium vel recipiā feudū a tali aliter viuere non possum qd aut tempore iuramenti non cogitauit de isto casu et sic non ligat ultra mentē suā in. c. veniens. et c. quinquauallis de iureiur. Aut cogitauit illicitū ideo nō reuocandū. c. i. de vsu. li. vi. et faciūt hēc ad questionē quotidianā de eo qui iurauit nō fideiubere pro alio certe iuramentū a principio est licitū maxime qd iurauit qd pluries deceptus ab his pro quibus se obligauerat sicut potest iurare pro vtilitate proximū ita pro vtilitate propria ad hoc quod notat Archidiaconus. xxi. q. i. nō ē Jo. an. in addi. Specu. de iureiur. post principium dicit qd si falsus xpi periclitaretur ex non fideiussione qd nō tenetur ad obseruatiā iuramenti qd vel hic. sit casus excluditur a iuramento est illicitū et sic puto distinguendū in eo qui iurauit non mutare vel qd simile facere. **¶** Sextus casus quando iuramentū fuit dolo aduerfarij extortū et sic considera qd si contractus super quo prestat est a lege reprobatus in fauorem iurantis tale iuramentū non est obligatorium et sic est casus a contrario nō cauillando sicut quicquid ibi fenserunt docto. in. d. c. cū contingat. et in. c. quis de pac. li. vi. et in. c. licet de iureiur. eo. li. i. et in. autē. sacramēta puberum oīa ista iura excipiunt casus in quibus dolo interuenit. et idem probat quando interuenit metus vel vis ex quo. n. talia iuramenta veniunt cōtra legem nō ligant nisi sint oīa voluntaria. Sateor tu tūc esse qd in his casibus petatur absolutio. et sentiunt ibi doc. sed primū notabiliter probatur ex illis iuribus non cauillando. Si vero iuramentū non venit contra dispositū a iure et interuenit dolo qd iurantis excludit mentem et qd cessante dolo nō se obligasset vt qd dedit cām cōtractū et tūc iuramentū nō ligat et potest prauenire nulla petita absolutio arg. optimū in. l. tres fratres. ff. de pac. et in. l. sorori. C. de collat. et sic intelligo. Fre. consilio. c. lxxiiij. al. c. lxxxiij. vbi hoc expresse sentit ponēdo terminos in minor. xv. an. nōz qd votatur a fratribus renūciat hereditati pñe qd valebat lōge plus qd habuit in dote qd est notandū p limitatōe. c. iij. de pac. li. vi. quod non procedit vbi dolo dedit cām cōtractū. nā vbi dolo ibi excluditur voluntas. ut in iurib3 prealle. et in. l. ff. de dolo et iuramentū nō obligat ultra mētes iurantis vt in. c. veniens. et c. quāto. et c. quinquauallis. de iureiur. et qd nō. Jo. an. in. c. vno. de cōmo. vbi dolo interueniēte non excludit pñem et qd nō dat cās ptractū ut qd me ducis ad pñendū hac arte. et tūc exigitur absolutio que debet preitari non obstante aduerfarij contradicōe ppter eius turpitudinē et dolum et sic intelligi debent nō in pal. c. cū contingat. et c. si vero. et c. verum de iureiur. et idē intellige de metu et vi vt requirit absolutio qd v3 impendi sine difficultate in odiū aduerfarij. vt in iurib3 preall. **¶** Septimus casus quando iuramentum continet turpitudinē ex parte suscipiētis vt maxime pcurrente etiā turpitudine materiē super qua prestat et tūc iuramentum obligat et potest peti absolutio non obstante contradicōe aduerfarij et iste est pñus casus. c. i. et c. debitor. de iur. i. et in. c. v3 et in. c. si vero. et c. et per istos casus potest decidi qd bicēdum in filiofami. renūciante macedon. et iurante nō contrauenire. Bar. in dicta. l. q. s. pro eo decidit questionē fm casum predictū. vt iuramentum obliget. et cōperat absolutio et hoc etiam sentit Jo. an. in addi. Specu. in ti. de sen. prola. §. hoc autem vbi etiā plus sentit qd nec iuramentū teneat qd contra bonos mores dominus An. cuius viciū satis placet in dicto. c. cum contingat dicit qd si statutū vel lex adesset in loco vbi hoc frequētur qd filii ex hoc inuitantur ad parentes occidēdos qd talia iuramenta et turpiter prestat contra bonos mores non obligaret iuramentum saltem respectu secundarie obligationis que dirigunt in partem et antequam solueret potest peti absolutio quia in quantum peteret vbi autem essemus in loco vbi cōmuniter ex mutuis inducetur ad tantum malum vt christiani hodie talia valde adorent tunc iuramentum obligaret. nec potest peti absolutio ad hoc quod nō. Innocen. in. c. q. pleriq3 de imu. eccle. in fi. sui apparatus. et maxime hoc procederet vbi evidens necessitas esset in filio

famil. macedon. enim homicidia tūc presumpfit qd tunc frequētabatur in loco. ex quo cessat hodie hēc presumpcio debet cessare legis presumpcio pcurrente iuramento attendi debet pñitas alias veritas et dei obligatio remanet inuoluta. Ex hoc p3 quid dicendū in iuramento prebito super pacto legis commissorie de quo in. c. significat. de pigno. et in. l. i. et l. i. C. de pac. pig. et si de quibus etiā per Bar. in prealle. l. si quis pro eo. **¶** Octauus casus quādo nulla alia turpitudine reperitur in iuramento nisi qd prebitum contra legē et in hoc distingue. Aut enim lex resistit in fauorem publice vtilitatis principaliter et nō est necessaria absolutio qd iuramentū valuit. vt in. c. dilecti. de fo. compe. Aut principaliter in fauore iurantis licet secundarie in fauorem publicū vt in muliere et minore in casibus dicti. c. cū contingat. et c. quamuis. de pac. li. vi. autē. sacramēta puberum. cū si et tunc fumus in cāu dū bij nostri tam lex seu statutum prohibens minorem obligari sine certa solēnitare principaliter prohibet in fauorem minoris vt nō. Dy. in regula non est obligatorij. de reg. iur. li. vi. et sentit glo. in l. et si si. C. de predi. m. nō alie. et sentit doctores in. d. autē. sacramēta puber. et satis patet ex sequentibus. Sed si principaliter non concerneret fauore minoris etatis suū in contrariū non valet. ar. c. si diligenti. cuius contrariū probatur in iuribus preal. legatis. et dixi latius super primo et secūdo dubio. et tunc puto qd absolutio est deneganda per ea que allegauit supra in parte negatiua. nam primo est regula generalis qd iuramentum est obseruandum ex quo seruari sine periculo anime potest vt in iuribus vulgaribus. **¶** Itē qd reperitur hic turpitudine. nāz ex quo lex prouidet persone et talis persona renūciat iurando fauori suū nulla reperitur turpitudine in ptractante. nam lex dei hoc non habet pro turpitudine vt seruati iuramentū. nec ex parte contrahentis potest argui dolo nec aliqua alia deceptio nec de se materia ē turpis. ar. optimū in simili in pal. c. ad apostolicę de re iudi. li. vi. Inducendo vt supra induxi in arg. et sic fumus extraterminos. c. debitor. et c. i. et c. v3 et c. si vero de iureiur. ibi enim reperitur turpitudine ex parte recipientis et pactū iure prohibitum qd de se male. de vsu ris super. eo. que oīa cessant in casu nostro et si qua culpa reperit ipse minor nō reperitur immunitas. vt dixi in ar. et satis est qd statum punit intricatōe actus. **¶** Item in eo qui est contra statum seu legē emanat cōtractus peteret absolutio de facili enarratur dispositio. c. cū contingat. petendo absolutioem a iuramento nec est verisimile qd ibi vel satis. in. c. i. et l. i. vi. qd emanauit cū solēnitare nulla fuisset facta mentio de absoluteione. nec in autē. sacramēta puber. que inuolabiliter mandat talia iuramenta seruari unde non placet dñm. **¶** An. nec Fre. et videtur casus pro hoc contra eos in pñito. c. cum contingat intelligendo textum fm cōmunem intellectum docto. qd etiā in casu huius. c. iuramentū dolo vel metu extortum est obligatorij. c. vero. et c. si vero. sed intelligunt ar. a pñario sensu in effectu qd competit absolutio cum iuramentum est sponte prebitum non competit absolutio: alia non esset differentia inter prebitum metu et sponte et tamen iura cōmuniter in hac lloquentia excipiūt quando interuenit dolo metus vel vis ergo his cessantibus nec tali causa existēte absolutio denegabit. **¶** Quid autem si interuenisset magna deceptio ppter minoris: dicit in casu sequenti antequam illa attingant. respondo ad pñaria que in hoc casu posita et hęc respondo cum in dubio non presumamus minore enomiter lesū. Non obligat pñum pñarium hic reperitur ex parte recipientis in eo qd contra legem pñat qd vt supra dixi statutum disponebat in fauore minoris principaliter iurādō renūciat fauori et sic nulla turpitudine maxime respectu dei. et in actu spirituali nisi reputat maior. d. iudi. si annū. li. vi. et ibi attenditur ius naturale et diuinū potius quam positum et locale: ut nō. Inno. in. c. i. de regula. et per hoc etiā soluitur fm ar. contrahentes contra legem publicam vel bonos mores presumunt esse in dolo: secus si contra edictum in fauorem ipsius pñatentis. et pro hoc tex. apertus in. d. c. cum contingat. et c. quāuis: et c. licet. et in autē. sacramēta puberum vbi cōtractus fuisset gestus pñra legem. vt dixi in primo dubio et tamē excipiunt causam quādo interuenit dolo. ergo ex solo cōtractu contra tale statutū nō presumitur dolo satis sufficiens ad enarrandum iuramentum quod aperte facit contra Fredericum. **¶** Tertium argumentum etiam potest tolli predicta ratione qd ex quo lex erat pñta in fauorem minoris cui potuit renūciari: nō debet feci contrahens aliquid puniri et satis est qd iuramento interueniente nihil arguitur. et pro hoc iura allegata que nullam culpam nec dolum notant in contrahentes puniri in retractatiōe actus seu in absoluteione impedienda bene expressissent facit etiā c. i. et c. verum: et c. si vero. de iureiur. ad hoc qd plene tetigit super primo et secūdo dubio. **¶** Non obstat quartum argumentum qd iuramentum debet habere comites et veritate inspecta nō fuerint.

Iusti est. n. vt seruati iuramentū ex quo nulla reperitur turpitudine quā licet iuratori suo renūciare nec sibi affuit discretio iudiciū ex quo nō temere nō calore iracundie processit nec deceptus fuit maxime enormiter et pro hoc dictus. c. apostolicę de re. iur. per hoc concludendo respōdeo ad vltimū qd de conditione aduerfarij qd verissime potest excipere cū sua interit saltem respectu secundarie obligationis vt teneatur ad relaxationem cū nulla eorum turpitudine reperiat. **¶** Nonus casus est quando retentis supradictis terminis vt qd statuto resistente contrahitur datur le fio in ptractu vel datur lesio a statuto resistente inminere nunqd tūc poterit absolutio peti a iuramento. et tūc bico qd lesio aut ē modica et de tali lesione iura non curant ad hoc. c. abbas quod met causa. et in. c. frequens de resti. spoli. li. vi. et in. c. i. de resti. in integ. facit. l. i. C. de rescin. vendi. et c. cum dilectus. et c. penult. de emp. et vendi. Aut lesio est enormis et tunc si iuramentum fuit simpliciter prebitum de non ueniendo contra audietur allegando enormem lesionem quia in tali enormi lesione presumitur dolo: vt in l. omnes. §. lucius. de his que in fraudē cre. et in. l. quei testamen. cum. ff. de pba. Non enim videtur iurans ad hunc casum se obligasse. ar. in. c. ueniens. et c. quinquauallis. ad hoc quod cōter iura excipiūt dolum in talibus iuramentis sed paria sunt qd dolo inueniat ex proposito vel reipsa. l. si quis cum aliter de verbo. obli. **¶** Item turpitudine reperitur ex parte recipientis et pro hoc faciunt ea que dixi supra fm do. Ant. et videtur vera non solum si iuramenta seu verba sint indefinita sed etiam si sint generalia vt qd iurauit non contrahere nulla ratione vel causa quacūq3 qd hęc verba dñt ciuilitate intelligi et ab eis excipi tales exceptiones argumentum optimū in. l. creditor. §. lucius. ff. mandati. et in. l. ab aurelio. §. i. de libe. legata. Si autē verba sunt magis specifica et la ta ita qd aperte videantur excludere remediū ut qd iurauit nō cōtrahere etiam ratione lesionis enormis et tunc si verba concludunt ad vnum dumtaxat remediū et non ad aliud vt qd iurauit nō cōtrahere ratione minoris etatis illud tātum remediū uidetur exclusiū nō aliud vnde nō poterit contrahere tanq3 maior ad qd nō. c. penul. de empti. et venditi. facit. c. non potest d. preben. lib. vi. Et quod notat Bar. et Ep. in. l. i. de rescin. vendi. vt qd iurauit non venire cōtra nulla ratione neq3 tanq3 maior. et tunc tenet do. Ant. in. c. cum contingat. qd in maiore iuramentū excludit remediū contractus et remanebit contractus validus ex quo aliter annullatur a iure idem tenet in minore quo ad leuē lesionē quo ad enormem posuit non valere contractum et iuramentū se poterit petere absolutioē a iuramento in casu enormi et enormissime lesionis quantūcūq3 dicat et in iuramento specificis qd nō veniunt cōtra contractum rōne enormis lesionis l3. Bart. et Aliu. tenent contrarium in prealle. l. i. C. de rescin. vendi. qd putat verum domi. Ant. etiam si minor digressit qd illud quod plus valet dat et donare intendit contrahenti secum et multa ponunt in contractu qd non ē sine fraude et dolo qui contrahit nedū eū cōsumpturo sed in actu male consumē. ff. pro empto. l. si quis cum sciret. et l. si vero nō remunerandi. §. si vero adolecens. ff. mā dat. ff. de mino. l. quod si minor. §. si. et l. i. ff. qua. rerū actio nō datur. vnde cum fraus sit ex parte recipientis canonica iura nō assunt talibus iuramentis. et hoc possunt etiam si minor iurauit oīa et singula esse vera et illud esse verum precium qd constituto de opo posito talia possunt reuocari de iureiur. cum in positionibus. et qd ibi not. quia iuramentum prebitum censetur sub confidentia: qd illud sit verum precium quod statuit. vnde reperto rem aliter se habere non est perius licet taliter iurauerit de iureiur. quādo modum. xxi. q. ij. per totū et sic de facto se consuluissē in causa cuiusdam puelle que a quodā suo attinente fuit inducta vt iuraret nā talia verba si apponunt notarij et seipsos et alij sub inuolūtōe verborum obripuit iuramenta talia a minoribus maxime feminis que nō intelligunt quid agant hęc autem verba domi. Ant. sunt elegantia et quotidiana in eo tamen qd distinguit inter maiorem et minorem quo ad hunc casum ex toto non placent puto enim qd etiam maior poterit contrahere quācumq3 illa verba fuerint late concepta data lesione enormi: vel enormissima quia notarij cōmuniter hodie solent apponere illa verba ad maiorem validitatem contractus. contrahentes tamen putant illud esse verū precij rei nec putāt in aliquo decipi vñ sicut possent cōuenire et petere saltē absoluteōes si dolo interuenit ex proposito arg. i prealle. l. creditor. et l. ab aurelio ita qd dolo interuenit reipsa eq paratur. n. dolo ex pposito et dolo reipsa vt l. si quis ānuā iter preallega. et l. i. ff. de doli. et qd hoc verū nūi aliquibus circūstātijs cōtrahētē appareat voluisse illud vere in quo fuit lesus donare et sic potest intelligi. l. si quis donatōis. ff. de p. emp. Induco enim quantūcūq3 illa uerba late cōcepta nō presumat animū donandi sed potius apposita et pñitudine notarij apponē

tum hęc verba siue plus valeant siue nō valeant. est enim. arg. a cōter accidentibus vt in cle. i. de cle. non residē. et qd ibi nō. Et ad predicta facit. d. nō. Spe. in ti. de emp. et ven. §. nunc dicendū ver. quid si vendens equū. vnde ponit qdē de illo qui vendit equū qui volebat saluo quā quando erat calefactus in eundo et vendi tor dixit ego do tibi istum equum pro strabo et gibboroso volente spatulam et habebit oēs magnas nec volo et aliquo teneri an nihilominus teneat si aliter specificē propalauit et cōcludit qd sic qd videt deceptor fuisse vendens qd falsitatem dixerat in alijs et prestatia. vnde credidit verisimiliter dixisse de morbo spatularū. et sic bico ad ppositum qd cum notarij et contrahentes solent verba ad cautelā lata ponere excludentia omnia remedia certe i dubio iste non videt bonare vere seu pati omnem lesionē in dubio enim quis non presumit iactare suum. l. cum de indebito. ff. de p. ba. et c. super hoc de renū. accedant nō per eundem do. Ant. in. c. quinquauallis. de iureiur. vbi dicit se de facto consulisse qd quātūcūq3 verba late cōcipiantur in personis arbitrorum vt puta qd possent ius vnius partis in totum vel in pte dare alteri et qd posset pedere alte et basse et in modico ledere et qd nihilominus possunt qd poterit enormiter deceptus prauenire. licet nō appareat de dolo ex proposito sed tūc de ipso in genere et effuso sermone p bāta videt emanasse sub confidentia persone et amicitia arbitrorum. non enim extenditur in tūc mens vt verba sonant: qd de verbis facile fuit ad ostendendum et hoc faciūt potius vt arbitrorum capter beneuolentiā ad non ledendum quam ad ledendum si ergo se deceptos spiciunt in hac re debet eis prouidere. facit l. i. cū exercuissent. vbi bonus tex. et vbi nō. pro ista generalit verbor. et d. c. ueniens de iureiur. ff. de adp. l. libertus. et maxime hoc procedit attēto eo qd hęc verba multotiens apponunt notarij ppter voluntatē promittentiū. Et idē disputando tenuit do. Ide. de anca. premissa ratione qd dolo ex pposito non tollitur ppter hęc verba latissima nec dolo reipsa. **¶** Sateor tñ qd Bar. in. l. i. societatem. §. arbitrorum. ff. pro so. sentit contrarium quādo verba sunt ita lata vt nō appareat ex proposito. Et idem Postl. in. d. c. quinquauallis. et Jo. an. in addi. Specu. in ti. de arbi. §. vt autem ver. Item quid si cōpromissum. sed pñum dictum plus placet rationibus pñictis. **¶** Decimus casus sit quando turpitudine reperitur ex parte recipientis iuramentum ita qd locus est relaxatio nō absolutio sed iurans ante petitionē absoluteionis incidit in perurium. nūquid hoc non obstante potest petere absoluteionē. et in hoc pñdero duos diuersos modos iurandi. quādoq3 enim quis iurat non venire cōtra contractum sed soluere vsuras directe quādoq3 iurat omnia et singula contenta in instrumēto esse vera que verba erant falsa et facta in fraudē vsurarium. in primo modo iurandi aperte sentit Fre. de senis. consilio. c. lxxxiij. in fi. qd non debet audiri absoluteionem petens ex quo incidit in perurium. dicit n. qd petens absolui a iuramento debet prauenire terminum solutionis faciendę: qd post terminū non debet audiri cū incidit in perurium. et frustra legis auxilijz inuocat et c. de usuris. qd frustra allegat et c. quod nō. Jo. an. in. d. ca. debitor. tenet oppositum. Adouetur qd ad duo erat iuramento obligatus. ad soluendum in termino et ad soluendum simpliciter. ff. de arbi. l. cel. sus. et de dolo et contu. cum dilectus. et si non soluit in termino in hoc peccauit et est periurus. in quantum ergo soluere est obligatus post terminum qd non peccat et sic petere poterit absoluteionem. vel saltem poterat soluere et postea repetere fm eum. et hoc vltimum vt soluat et repetat mihi plus petet: qd licet incidit in perurium non tamen debet repelli a prosecutione iuris proprij iij. q. iij. per totum enim probare potest qd ius repetendi sibi competit si sublatum ex eo qd incidit in perurium. sed in quantum dicit qd potest etiam si velit petere absoluteionē. Et mihi nō placet indistincte prout loquitur per ea que notatur in. c. debitor. et quod statim subiciam. Nec obstat ratio domini Ant. immo facit potius contra eum. Si enim etiam post lapsum remanet obligatus ergo debet compelli ad solutionem per. c. debitor. nec debet audiri petens absoluteionem: qd petendo remaneret in peccato: semper enim post terminum est in mora. vt in preallega. l. cel. sus. et in. d. c. cum dilectus. et ideo assidue peccaret et peccatū tanto grauius quanto diuturnus. de consue. c. fi. **¶** Item totis qd incidit in perurium: quotiens quis venit contra iuramentum. c. ad apostolicę de regularibus. in. vi. **¶** Anum tamen puto qd petendo absoluteionem non perseverat in peccato qd possit petere absoluteionem post terminum licet incidit in perurium. et hoc ratione obligationis instantis. **¶** Done exemplum in vendente re per metum et iurante non contrahere quāquam postea contrahent nō petēdo prius absoluteionem a iuramento cū illa petendo nō peccet de vna nec perseueret in peccato cū tamē fuerit illud peccatū momentaneū et nō successiū quāquā enim quis

nō p'traheret nō tamen peccat petēdo absolutiōē q' hec nō in-
rauit argu. c. ad audientia. qd me. cau. z. c. verū. z. c. si vero de iur.
iuran. intelligit enim q' nō cōtrauenit stante iuramēto ar. c. sicut
de spon. z. sic pōt reducti ad concordiam horū doctrina. **C** In se-
cūdo uero modo iurandi scilicet oīa z. singula vera esse zc. que ta-
men sunt simulata z. falsa. sentit aperte boni. **F**rede. in dicto con-
silio proximo q' potest petere absolutiōē z. q' ex tali modo iur-
randi nō incidit in periurū z. hoc sentit iuncto principio cū fini-
bil tamen inducit. **C** Sed do. Anto. in d. c. cum contingat inci-
denter sentit oppositum scilicet q' iste sit periurus z. q' non debet
audiri allegans simulatiōē quia in hoc detegit turpitudinē
suā cum ex hoc allegaret se periurum de donatio. inter dilectos nō
si fecit dum enū veniret per viam denunciatiōis euangelice ad exo-
nerandū conscientiam aduersarii. quia hic nō obstat turpitudi-
nē inquit animam insequit ut in. c. quemadmodū de iurciuran.
C Sed aduertendum quia in hoc expresse sentit contra **F**rede.
nec de eo facit mentionem. **C** Item videtur contra illud quod
ipse facit in c. debitor. vt. s. recitauit. vbi tenet q' etiam postquā
incidit in periurium potest petere absolutiōē concordando di-
cta sua dictis **F**rederici iudicio meo. q' nisi quis aliqua necessitas
ductus sit iurauit falsum. vt quia alter ausus non poterat re-
cipere mutuum vel euadere metum sibi illatum q' tunc habito
respectu ad necessitatem in qua erat constitutus z. quia ex quo
contractus fuit simulatus q' audiat petendo absolutiōē z. quia
sic iurando fuit in aliqua culpa aduersarius tamen reperitur in
maiori argumēt. l. si obsterit. in ff. ad l. aquil. z. hoc casu proce-
dit dictum. **F**rede. sed si nulla necessitate ductus hoc fecit immo
potius ad deceptionem alterius tunc non audiat allegando si-
mulatiōē ad cōmodum suum. ex quo tetigit turpitudinē suā
in prealleg. c. inter dilectos. z. in l. si quis p'edixit. §. quid. ff. de le.
ij. z. hoc casu procedit dictum do. Anto. **C** Et circa hunc casum
z. precedentem aduerte. q' quidam consulerunt per no. in. c. de
bitores. q' in predictis casibus in quibus competit absolutiō non
debet superior absoluerē nisi in subsidū quando ille nō vult rela-
rare cū fuerit prescriptum ad hoc. c. de iurciuran. vt sentit **Inno.**
in c. debitor. z. prima fronte videtur etiam sequi. **Jo. an. in ad.**
di. Specu. de iurciuran. super. l. c. sed tamen videtur concludere
re in oppositum. Et apertius do. Anto. tenet in. c. i. z. in. c. de bito-
res prealleg. z. sic principaliter potest adiri superior pro absolu-
tiōe habenda. C Item q' licet remedia sunt eque p'ncipalia nō
minus ad aliud subsidiariū poterit ergo iuratus petere vt credi-
tor compellatur relaxare iuramētum. **C** Item si vult poterit vi-
recto petere a superiore vt eum a tali iuramento absoluat qui ab-
solutiōem debet etiam impedire creditorem relaxando non con-
tumacem debet tñ uocari creditor in absolutiōe quia sua inter-
est vt ipse cōcludit. z. ibi **Jo. an. Et probatur in. c. si vero. z. c. vix**
de iurciuran. z. c. ad aures. z. c. abbas quod metus causa in quibus
iuribus patet q' data turpitudine ex parte recipientis potest p'nci-
pialiter adiri superior z. sic sunt duo remedia p'ncipalia z. hoc
satis vñ sentire. Frede. de senis in consilio. c. lxxviii. iuncto consilio
cxlii. q' d' hoc ordine nō videt aliquāter cogitasse s'z imo p'fusi-
ponat q' petebatur relaxatio ab aduersario. In alio vero q' pete-
batur absolutiō a superiore p'ncipaliter. z. ibi per eū elegit. **An**
iudex ecclesiasticus pōt mittere indistincte inhibitoriā iudici se-
culari vt nō procedat super iuramento pendente questione co-
raz eo super absolutiōe zc. C Undecimus z. vltimus casus q' nō
quis iurauit non repetere nec petere absolui. nec aliquā querē-
lam aut querimoniā super his deponere. z. tunc per no. in. c. ad
nostram el secundo de iurciurando cōcludo q' duo erant p'nci-
palia remedia z. tuta. vñ q' iudex procedat ex officio suo quod
pōt ex quo intendit ad correctionem peccati. vt in dicto. ca. ad no-
stram z. videt casus apertus. in. c. tuas de vsur. **S**ecundū reme-
dium vt debitor procedat per viā denunciatiōis euangelice seu
cuiusdam intimatiōis. Nam hoc remedium denunciatiōis
nullo remedio potest excludi quia nō posset seruari sine periculo
anime vt in. c. quēadmodum de iurciuran. z. quod ibi no. in. d. ca.
ad nostram. z. c. i. quod no. glo. r. v. q. vi. auctoritate z. si eligat viā
denunciatiōis requiritur precedens monitiō. per. c. si peccauerit
ij. q. i. de iudi. nouit. Si uero per viā denunciatiōis simplici-
ter tunc putat do. Anto. in dicto. c. monitiōem non ecclesiasticā
quod satis placet. vt sic facta monitiōe simplici potest superior
ex officio suo procedere ad correctionē peccati arg. xlii. q. i. i. ec-
ce. **C** Possent z. alij casus adduci. s'z satis reducibiles sunt ad
predictos. z. p' hoc plene z. clare habetur materia quotidiana ab-
solutiōis obtinēde seu denegāde que in varijs locis ingerit diffi-
cultatem maxime iuuenibus z. librorum copiam non habentib' z.
C Disputata fuit hec q' p' dñm Nicolāū de Sicilia decretorū
doctore in famosissimo studio Senar. z. ad ytranqz p'ē dubioz

respondit peritissimus vir dñs Petrus Antoni. Luis z. canonici
cus Senes. Anno dñi. M. dccc. xxi. Die vero xxi. Januarii.

Empronius clericus

bona matrimonialia obtinens ad curiā romanāz
proficiens epatum a romano pontifice obtinuit
ad propriāz regressus cum cuiusdā hospitalis
rectore eidēqz per patronū dūratat profecto mul-
tissime p'trahit. ac inuentario de bonis epatus non confecto q'dam
ipius epatus bona locauit pro pluribus futuris annis superio-
ris auctoritate intercedente pensionē recipiens. instat deniqz po-
pulus vt epa quartam partem reddituum epatus in ecclesie fa-
bricam puerat. Contradicit epa in oppositum allegans contra-
riā p'suetudinē. demum ante tps locationis finitum obiit epa
oritur p'tentio inter ipsius heredem z. ecclesiam cuius impensa su-
nus curari debeat. **E**x prefato thēmate sex forte dubia oriuntur.
C Primum nūquid ad impensam funeris prelati teneat eccle-
sia an vero eius heredes. **C** Secundū. An expense facte circa p-
uisionē dignitatis obtente electiōē canonica p'ofus cessante sint
ex bonis dignitatis deducende ita vt etiā heres prelati mortui va-
leat eas repetere. **C** Tertiu. Utrū solus patronus possit hospi-
tali rectore p'ficere ita vt ex sola ipsius dispositione possit hospi-
talis noie rectoris contrahere. **C** Quartum. Si platus inuenta-
rio de bonis ecclesie p'ius non p'fecto canonice administrare pos-
sit. **C** Quintum. Utrum dictus p'ductor sit tutus quo ad ecclesi-
am seu successorem ex solutione facta pro futuro tpe p'decessori
C Sextum. An epa teneatur quartam partem reddituz eccle-
sie in ipsius fabricam p'uertere contraria cōsuetudine non obsta-
te etiam si fabrica aliqua aliūde obtineat bona. **C** Circa primūz
dubium pro parte ecclesie z. p'tra prelati heredē multipliciter ar-
guitur. Et sic primo. Aut platus dicitur filius ecclesie vniuersa-
lis sicut videt innuere tex. in. c. qui absterit. xii. q. ij. q' ecclesia in
baptismo nos oēs regenerauit. Aut reputatur pater spiritualis
illius ecclesie particularis cui p'cessit. vt videt innuere tex. in. c. si
cut. de symo. z. lxxij. bi. esto subiectus. aut sponsus. vt in. c. sicut al-
terius. vii. q. i. vbi dicitur q' ecclesia dicitur sponsa vrozqz prelati
Hinc est q' eius morte ecclesia dicitur esse viduata de elec. c. ne
pro defectu. z. de transla. prelati. c. ij. z. si vbi habetur qualiter ini-
ciatur z. confirmatur z. consumatur matrimonium inter ecclesiā
z. prelatum z. certe diuerso respectu potest appellari filius pater
z. coniung. vt no. in iuribus supra allegatis. **C** Sed in nullo isto-
rum casuum ecclesia debet teneri in quantum reputatur filius. non
enim debet teneri q' parens non tenetur ad impensam funeris si
lij si habet successorem suum sed tenetur ipsius heres. vt. l. si mihi
filius sit. ff. de reli. z. sup. fu. **C** Eadez ratione teneri non debet in
quantum censetur pater q' filius non vñ teneret quo pater aliū
habet heredem. Nam regula est. vt impensa funeris de hereditate
sempet deducatur. z. hec impensa est adeo p'riuegiata vt om-
ne debitum precedat. vt in l. impensa funeris. ff. eo. t. **C** Idez di-
cendum si eum reputemus sponsum non enim coniung. tenet ad
curandūz funus coniugis si habet bona in quibus alijs succedit.
solum enim tenetur quando instituitur heres vel quando est vi-
ues z. pater est impotens tunc enim tenetur q' eius iniuria vide-
retur si quando vxor insepulta aut vir insepultus relinqueretur
vt. l. celsus. z. l. quod si nulla. ff. de religioz. z. sup. fu. **C** Sed nos
presupponimus istum prelatum habere heredem alium ab eccle-
sia. ergo sibi incumbit onus impense z. non ecclesie per iura p'edi-
cta que multum videntur facere in hac materia. **C** Secūdo ad
idem facit quia per mortē prelati soluta est ecclesia a lege ipsius
z. cui voluerit nubat in domino. **P**rimū regulariter dicit tex.
in dicto. c. sicut. vii. q. i. z. clarus. vii. q. i. c. i. si facit. c. p. e. z. si de secū.
nup. ergo ecclesia non debet obligari ad impensam cū non sit am-
plius sibi alligata. z. de iur. esse illius vxor maxime cum presuppo-
namus ipsius prelatum habuisse bona z. in nullo instituisse eccle-
siam. non enim videtur ecclesiam teneri sibi ad aliquā humani-
tatem faciendam tanquam coniuncto cum ipse ecclesiam quon-
dam suam vt extraneam tractauerit in nullo eam instituēdo. de-
bebat enim ecclesiam saltem in numero filiorum computare ali-
quam partem faciendo sibi vt in simili dicit tex. in aut. si qua mu-
lier. C. de sacrosanc. eccle. canonizata. xij. q. i. si quis. **S**ic enim eccle-
siam non tractauit in sua substantia vt coniunctam personāz ita
nec ecclesia cum tractare tenetur vt coniunctum. argumētum.
optimum in. c. esto subiectus. lxxij. v. vbi dicitur ergo te habeam in
principem cum tu me non habeas vt fenatorez zc. Ad idem id
quod habetur in principio decreti. omnia quecumqz vultis vt
faciant vobis homines eadem facite illis. z. in capitulo. i. z. q' d' ibi
nota. de lang. ergo. **C** Tertio principaliter adducunt multa iu-

ra in quib' cauetur q' clerico habenti patrimonium nō est aliquid
de bonis ecclesie largiēdū cū illa bona sint deputata ad cultuz vi-
uinum z. substantiationem indigentius. z. habenti dare nihil aliud est
quam p'dere. xvi. q. ij. c. ult. i. q. ij. clericos. z. c. pastor. z. c. si quis p'or-
p'f. q' nō inuunt iura p'dicta clericos grauiusne dūg're z. sacri-
legium committere si habētes patrimonium sufficiens ad bona ec-
clesie manus extendunt. hoc enim videtur apertissime probari ex
mēte. c. sacer dos. i. q. ij. vbi dicitur q' clerici pauperes siue ex necessi-
tate siue ex propria uoluntate licet viuunt ex bonis ecclesie. q' ad
ea accipiēda non cupiditas duxit s'z viuendi necessitas z. singulari-
ter ibi subiecitur quod de talib' clericis videtur dicere apostolus
qui in sacario sūt edant. z. qui altari deseruiunt cum altari partici-
pent. **C** Si ergo clericis viuētibz z. adhuc ecclesie ministrantib' nō
est de apibus ecclesie ministrandū. ex quo nō indigent. Fortius
eis mortuis z. amplius nō deseruiētibz nō sunt bona ecclesie cō-
municanda ex quo patrimonialia sufficiētia ad impensam necessa-
riāz obtinēt. **C** Quarto aduerte hanc cōsiderationē impensa
funeris ex hereditate defuncti semper deducenda est. vt dicit tex.
in p'alle. l. p'ensa. ff. de reli. z. sup. fu. si ergo onus incūbit hoc cāu
heredi iam nō prelati mortuo s'z potius heredi hoc beneficium cō-
fertur. sed nulla ratio fuggerit vt heredem ecclesia releuat ab hoc
onere z. subeat obligatiōē pro alienis debitis. ar. c. ij. de solu. z. sol-
uer. idē ē q' dare. in. c. veniens. extra de testi. z. hec donatio nō appa-
ret in casu licito sciēda. **C** Quinto p' hac parte adduci potest. c.
vbi periculum. §. q' uero. de elec. in. vi. vbi speciale inducitur in
papa mortuo vt ipsius exequie a clero z. populo solēnter celebretur.
secus ergo videtur in alijs prelati arguendo per locū a speci-
aliq' argumētū satis ualidū ēi iur. vt in. c. qm frequenter. ut lūe
nō contest. xxi. q. ij. dominus. z. in. c. ij. de coniug. l. p'tor. l. cum p'tor
ff. de iudi. **C** Ad cōtrariam partem in fauorem heredis non ar-
guo. satis enim ex his que in solutionib' sufficiunt argumenta pa-
tebunt. **C** Ad solutionem concedendo altissimi omnipotētia au-
gilium iuocando z. prius p'mitto q' funerum impēse possant ēē
duplices. quedam enim intendunt in remedium seu solaciū ani-
me defuncti. vt impensa que fit circa clericos confluentes ad offi-
cium sepulture seu in certis similibz. Quedam vero tendunt
ad viuzum amicorū solacia. vt apparatus funeris. constructio
sepulture. p'ciosas exequiorum pompas q' multi induantur vesti-
bus luctuosos z. similibz. hoc probatur in. c. anime defunctorum
iuncto. c. qui diuina. xii. q. ij. **C** His p'missis pro solutione pono
talem conclusionem in tendentibus ad anime remedium z. solatiū
defuncti tenetur ecclesia. licet prelati defunctus alium heredem
habeat in patrimonialibus. In alijs uero cernentibus viuzum
solacia ecclesia non tenetur. **C** Ad primam partem conclusionis
primo adduco. c. hanc rem. xij. q. ij. z. c. apostolice. de bona. que sin-
gulariter faciunt in hac materia. In eis enim dicitur episcopum
posse ex redditibus suis episcopatus centesimam partem sue eccle-
sie dare inferiori quam pro suis sepulturis magnificare cupit. ecce
ergo causam quāz ex mente illorum canonum satis liquide app'e-
hendere possumus exequias prelati celebrandas expense ecclesie
cum ex causa sepulture possit alienare etiaz bona immobilia eccle-
sie usqz ad centesimam partem dummodo ecclesie sue cathedrali
grauē damnum non inferat. vt in eis dicitur. **C** Secundo ad-
duco. c. vbi periculum. §. q' uero. de elec. in. vi. ad istam partem li-
cet supra argumētando adduxerim illud pro alia sententia. huic
opposita. Sed aliter nunc induco z. sic eadem ratio que est de to-
to quo ad totum debet esse de parte quo ad partem. l. quo de tota
ff. de rei vendi. z. c. pastoralis. §. item cum totum z. quod ibi no. de
offi. delega. Sicut ergo de papa celebrantur solemniter exequie a
clero z. populo in omnibus ciuitatibus z. locis insignibus. d. c. vbi
periculum. q' ipse est rector z. prelatus totius orbis. vt ibi dicitur.
ad idem. c. cuncta per mundum. z. c. per principalem. ix. q. iij. eodē
modo eadem ratione debent fieri exequie de episcopo seu prelato
in ecclesia. vbi ipse fuit rector. z. maxime hoc habeat locum in epi-
scopo. q' dicitur vicarius xpi quo ad suāz locum vt dicit tex. in
c. mulier. xxi. q. v. nam z. episcopi tenent locum apostolorū quo
ad dignitatem. vt dicit glo. in. c. videntes. xij. q. i. z. apostoli omnes
simul a deo receperunt ligandi z. soluendi potestatem. sed **P**etrus
recepit hanc potestatem tanquāz caput vt clare habetur in. c. in no-
uo. xxi. bi. z. c. ita dominū. xxi. bi. omnibus. n. apostolis dictum fuit.
Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittū-
tur eis. z. quorum retinueritis retenta erunt. vt in euangelio habet
tur. z. de hac materia aliquid per docto. in. c. translati. de consti.
C Sicut. n. ecclesia vniuersalis per mortem prelati inferioris. ut
in. c. vbi periculum. z. in. c. le. no. romani. de elec. vide huic glo. a
notabi. in. §. his omnibus. vii. q. i. papam non posse eligere sibi
successorem. quia dispositio refertur ad id tempus quo non est su-

turus papa. in. l. eum qui. de iurisd. om. iudi. z. c. de uxor. s. sepul.
ponit ergo id. c. speciale in papa ut fiant exequie solēnter per uni-
uersam christianitatem non autem ut fiant in ecclesia particulari
quia idem esset in quolibet prelato per supradicta. z. sic remanet
solutus contrariū supra formatuz de illo. c. vbi periculum. **C** Ter-
tio ad hanc sententiam facit. c. ad hec. de testa. vbi dicitur q' licet
clerici de acquisitis intuitu ecclesie non possint facere testamentuz
tamen uiuentes etiam in egritu die constituti possūt aliqua intuitu
elemosyne erogare. **C** Si ergo de acquisitis erogare possūt
eadēz humanitate non est eis deneganda sepultura z. exequiorū
solēntas. maxime cum hic sit actus pius z. humanissimus z. circa
quemlibet christianum per ecclesiam maxime exercendus. optime
facit ad hoc. c. auroz habet ecclesia. xii. q. iij. vbi dicitur q' licite ec-
clesia expendit pecuniam pro cimiterio ampliando ad requiez b
functorum fortius ergo in prelatis hanc humanitatem exercere
debet. **C** Quarto facit. c. hoc huiusmodi placit. x. q. iij. vbi dicit
q' de bonis dimissis per p'decessorem debet relinquere cognatis z. a
miciis. z. minuit ex redditibus ecclesie cui deseruit qui eligitur i par-
tem domini unde clericus appellatur. l. q. i. sacer dos. xii. q. i. clerici
cos. z. c. qui portio. no. Anno. z. c. muniter docto. in. c. i. episcopus
de preben. ex quo in uita licite percipit de redditib' ecclesie. Inhu-
manissimum esset dicere ut mortuo prelato p' proprio ecclesia dene-
garet exequias maxime cū videam ecclesias manumittere seruos
benemeritos z. cū libertate dare aliqua de bonis ecclesie. vt in. c. i. c.
quos d' seruif. xii. q. iij. Fortius ergo prelato optime merito exequias
rum solēntas deneganda non est. **E**t si diceret q' impensa est
necessaria cum sepultura debet esse gratuita ex parte clericorum
xii. q. iij. c. que ita cū pluribus sequentibus de symo. c. l. uia de sepul.
c. penul. **R**espondeo in episcopo modica potest esse impensa cū cre-
da non solum clericos ecclesie cathedrali ad exequias teneri s'z et
alii clerici subditi concurrere. debent ad faciendum officium ar. c.
presbyteri de penia z. dicto. c. ubi periculum inducendo ut supra
nec pro sepultura. s. terra aliquid est accipiēdum. ut in dictis
iuribus maxime in prelato. xii. questione. ii. c. nullus mortuus. s.
aliqua impensa uēit fienda in terris. in fodiendo sepultura. z. simi-
lia. sed in alijs prelati ecclesie non collegiate maior impensa uenit
fienda quia sacerdotes z. clerici aliarum ecclesiarū non tenentur
gratis uenire sed aliqua licite accipiuntur in compensationē dam-
norum que sustinet ibidez trahendo moram in exequiis pro labo-
re autem eorum non debent petere pro officio diuino. ad hoc glo.
in dicto. c. penul. de sepul. z. in. c. preterea. **C** Item queritur. xii. q.
ii. z. in. c. si iam allegato. no. hoc in dic. c. penul. **C** Sexto possunt i-
duci. no. per. glo. docto. in. c. nemo clericus. de p'se. di. i. ubi no. q' b
clerici maxime prelati z. sacerdotes sepeliendi sunt cum uestibus
sacris sicut ordinis. quod in episcopis z. sacerdotibus non est p'ce-
termittendum z. sic patet eos sepeliendos cum uestibus ecclesie.
C Adem ergo z. fortius dicendum est in alijs expēse necessariis
ut eas subeat ecclesia. **C** Ad secundam partem conclusionis ut ec-
clesia non teneatur ad ea quae sunt uiuorum amicorū solatia.
allego. c. qui diuina. prealleg. xii. q. iij. vbi dicitur. quod ibi d' hac
uita recedunt cum psalmis tantummodo z. psallentium uocibus
debent ad sepulchrum deferri. non autem cum graui luctu. cum
sit spes de resurrectione. hoc maxime seruandum est in clericis
ut ibi dicitur ad idem. c. quoniam presbyterorum. z. c. quicunqz. z.
c. l. sea. cau. z. q. Non ergo teneri debet ecclesia. ad fabricandūz
p'ciosam sepulturam uel ad alias pompas exequiarum. ut in ue-
stibus luctuosos z. similibz argumētum iurium preallegatorum
z. maxime in dicto. c. anime defunctorum. z. c. qui diuina. z. de se-
pultu. c. sacris. **C** Septimo z. ultimo ad ytranqz partem con-
clusionis argumentum bonum p'fstat. c. ut preterite. de elec. sic i-
ducendo **C** Abenim dicitur q' expense necessarie quas capitū-
lum sede uacante facit pro electionis negotio sint de bonis pre-
lature deducende sed ipse expense que sunt ad remedium z. sola-
cium anime defuncti sunt necessarie. cum sine eis non debeat quis
duci ad sepulchrum. d. c. q' diuina. nec corpore prelati inhumatū
debet procedi ad electionem futuri prelati saltem de bonestate.
ut in. c. bone el secundo. de elec. ergo tales expense incumbunt ec-
clesie. **C** Aliē uero expense pompose nō sunt necessarie ut supra
merito non debent de bonis prelature deduci. **C** Nec omnia ar-
bitror procedere ubi episcopus elegit sepulturam in diocesi sua ut

prelatus pignora res ecclesie illicite compellit licite p^{er} ei^{us} mo-
te ipsius heres ad releuandū pign^{us} restituendū ecclesie ergo sal-
tem idem et fortius dicendum in casu nostro ut si pensionē pro fu-
turo tēpore cōuertitur in utilitatē suā vel remāsit in patrimonio suo
nō molestet conductōr qui licite contraxit et soluit et maxime inter
cedere auctoritate superioris sed compellitur heres prelatus ecclesi-
am reddere indemnes pro futuro tēpore sicut facit marit^{us} uxori
soluti matrimonio. l. si filius. s. si vir in quinquennium. ff. sol. matrimo.
Quarto arguitur sic successores vniuersales tenentur stare cōtra-
ctui p^{re}decessorū. vt in l. viā veritatis. ff. loca. z. c. si de p^{re}ca. s. p^{re}lat^{us}
est successor vniuersalis. vt colligit^{ur} et nor. p. glo. in c. ad sedē. de re-
stitu. spoli. z. per. Anno. in c. ea te de re scriptis. ergo tenet stare vic-
to p^{re}tractui p^{re}decessorū et si sit successor singularis. vt no. doc. iuris
civilis. in l. si filius. s. si vir in quinquennium. ff. soluto matrimonio. s. p^{re}la-
tus nō est successor volūtari^{us} q^{ui} successit ex volūtate defuncti. sed
necessarius ex legis dispositio^{ne} ergo statit cōtractui successoris
z. c. An solutio huius q^{ui}nti dubij cōsidēro apliādo thēma duos
casus. Aut enī querim^{us} nūquid successor teneat stare p^{re}tractui p^{re}de-
cessoris vt sic nō valet expellere cōductōrē. Aut querim^{us} respe-
ctu solutio^{is} facte p^{ro} futuro tēpore sicut ponit^{ur} in dubio iuri. P^{ri}mo
casu si prelatus nomine p^{ro}prio cōtraxit nō intēdens obligare ec-
clesiam. s. seipsū rectores z. sic ad vitzas suas z. tūc cōmuniter tenet
successorē nō teneri ad obseruatiā illius cōtract^{us}. sentiūt cōmuni^{ter}
docto. in c. si. ne plati vices suas. z. glo. ibi. secun^{da} domini de rota d.
c. i. d. e. c. v. vbi plus dicit^{ur} q^{uod} hoc casu cōtrahit nomine p^{ro}prio idō
p^{ro} eius morte extinguit^{ur} eius cōtract^{us} q^{ui} etiā si vellet successor nō po-
test cōductōrē cōtra dīcēte ratificare cōtractū satis placet. nā quā-
tum ad comoditatē z. ius plati idē in eo q^{ui} in usufructuario. ar. eo-
rūz que no. glo. in c. p^{re}sent. de offi. ordi. li. v. ideo extinguit^{ur} p^{re}tractus
per eum initus sicut obseruat^{ur} in usufructuario. l. si quis domū. ff.
locati. optime. facit ad p^{ro}positū. c. veniens. de trans. z. c. ceterū. eo-
ti. de c. p^{re}terea. z. c. significauit. Si cōtraxit nomine ecclesie
cōmuniter solet dici q^{ui} si in utilitatē cōtraxit tenet successor aliter
nō. vt notatur in dicto. c. si. ne plati vices suas. que distinctio cer-
te nō videtur simpliciter vera. q^{ui} ex quo cōtraxit nomine ecclesie
z. habeat administrationē z. potestātē cōtrahendi z. nō peccauit
in solennitatib^{us} debet teneri cōtractus lz ecclesie lese cōpetit resti-
tutio i integrū cle. d. i. reg. restit. c. i. eo. c. i. z. i. li. v. Ideo distinguit^{ur}
sic q^{ui} aut. locauit ad tēpus nō modicūz aut tempus modicūz. p^{ri}-
mo casu cū p^{ro}stituit^{ur} ius re opozet^{ur} q^{ui} fiat in casu licito z. obfue^{re} d.
b. solēnitās q^{ui} locat iterum in alienatiōib^{us} z. altero dīcēte nō
valet cōtractus ut dicta. clem. i. z. q^{ui} ibi not. facit. c. nulli. de reb^{us}
eccle. nō alie. Si vero vtrumq^{ue} intercessit q^{ui} in casu licito. z. de his
casib^{us} per glo. r. q. i. j. Insuper solēnitates seruata de q. r. q. i. j. sine
exceptiōe. z. in c. i. de reb^{us} eccle. nō alie. l. vi. z. in c. abbatib^{us}
z. c. placuit. eadē cā. z. questio. z. tunc in dubio trāsit in successorē
est talis alienatio p^{ro} iudicare^{re} successorē. vt in iurib^{us} p^{re}allega. Sed
ecclesie cōpetit in integrū restitutio vt in c. i. z. ibi nota. maxime p^{ro}
Lal. de i. i. i. i. i. c. ad nostrā. de reb^{us} eccle. nō alie. Si vero i^{ste}
pna modicūz idē dīcēte credo cōtrariūz tenet etiā respectu successorū
cuz in hoc nō requirit^{ur} auctoritas superioris vel aliqua solēnitās
vel casus utilitatis vt necessitatis vt expresse patet in cle. i. p^{re}alleg.
in fi. s. si ecclesia enormiter ledat^{ur} dabitur restitutio in integrū. vt i.
c. i. d. in i. reg. restit. non apparet aliqua ratio quā cōtract^{us} nō debeat
trāfire in successorē ex quo a iure h^{ab}et potestātē cōtrahēdi. z. con-
traxit nomine ecclesie que nō movet. r. q. i. j. liberti. nec obstat. c. i. d.
p^{re}ca. z. c. i. de rerū p^{ro}mu. q^{ui} locum in alienatiōib^{us} seu cōtractib^{us}
ad integrū tēpus seu ad magnūz tēpus causa legitima vel solēni-
tate ipso iure cōmittit cōtract^{us} vt dicta cle. i. z. supra dicit^{ur}. S^{ed} nos lo-
quimur in locatiōe q^{ui} in iure est permīssa ad modicūz tēpus sine aliq^{ui}
solēnitate. vt supra dicit^{ur}. nec obstat. c. alienatiōes. r. q. i. q^{ui} loquit^{ur}
q^{ui} ad tēpus nō modicūz sit veditio. vt ibi no. alia^{rum} secus. vt no. in
dicto. c. si. ne plati vices suas. h^{ec} p^{ro}cedūt i clerico habēte admini-
strationē. i. nō habēte vt in canonico cōmuniter tenet docto. in c.
si. ne plati vices suas z. domini de rota i p^{re}alleg. loco. q^{ui} talis cōtra-
ctus nō trāsit in successorē q^{ui} ipse p^{ro} omnia equiparat^{ur} usufructua-
rio h^{ab}et enī ius personale z. nō plenā administratiōis re^ult^{us} est penes
ecclesiā cui^{us} ip^{se} p^{ro}bende sūt bōa. vt p^{ro}bat in c. ex literis. de p^{ro}bat.
ideo h^{ab}et in eo locū. l. si q^{ui} domū. ff. locati. vbi ex cā rationabili inter-
uenit auctoritas episcopi. vt no. Anno. in d. c. si. z. cōmuni^{ter} ibi doc.
z. dñi d. rota i locis p^{re}allega. S^{ed} hoc quo ad p^{ri}mo mēbrū q^{ui} nō fuit
tactu in thēmate seu in dubio. vt si studēs haberet p^{re}fectā materiā
ideo l^{ib}erui. Et si generalit^{er} vis dīcē^{re} i quolibet successore an teneat
stare p^{re}tractui p^{re}decessorū. vide plene p^{ro} Bar. z. alios doc. in l. si filio
s. si vir in quinquennium. ff. soluto matrimonio. z. p^{ro} canonist^{as}. in d. c. si. z. p^{ro}
Archidia. in dicto. c. alienatiōes. r. q. i. j. vbi inuenies. glo. i. hac ma-
teria quā reduces ad distinctionē factā z. si dā. aliquid vide in l.
emptorēz viā veritatis. c. loc. C^{on}tra duo ad scdm casus magis diffi-

cilem nunquid sit tutus conductor respectu ecclesie vel successo-
ris ex solutione facta p^{re}decessori ut ponitur in thēmate su in du-
bio nostro distingue sic quod aut recepta pro futuro tēpore sūt
uersa in utilitatē ecclesie z. in dubio iste conductor tutus est. ar.
in dicto. c. i. de po. z. solu. c. i. tenet glo. z. docto. in c. si. ne plati. vbi
ces suas. z. hoc dico p^{ro}cedere etiā si nō ulla solēnitās interue-
niet neque superioris consensus. quia ex quo locatio nō fit ad l^{on}-
gum tempus solus prelatus hoc facere potest ut. in c. si. p^{re}alleg.
z. l. capitulu primo. de reb^{us} eccle. nō alie. z. dicitur ad nō l^{on}-
gum tempus citra decennium nam tempus decennii dicitur lon-
gum. ut. l. si. C. de p^{re}scrip. lon. temp. no. glo. in d. cle. l. z. no. Bal. i.
l. quocunq^{ue}. C. de bo. que lib. z. in l. i. in b^{er}emus. de sacrosan. ec. Sate-
or tamen q^{ui} si ecclesia fuisset grauiter lesa potest petere restitutio-
nem contractus de resti. iuncto. c. i. prout dicit^{ur} in p^{re}cedenti mē-
bro. C^{on}tra non constat pecuniam illam receptam pro futuro tē-
pore fuisse conuersam in utilitatē ecclesie z. tunc p^{re}supposita
ualiditate cōtractus que qualiter dicitur colligit^{ur} ex dictis p^{re}-
dictis. si prelatus locauit noie proprio tāquam rector si autem
nomine ecclesie z. tenetur ecclesia vel successor stare q^{ui} contra-
ctus expirat hoc casu ut dicit^{ur} in p^{re}cedenti mēbro. ar. l. si quis do-
mum. ff. loca. z. de trans. c. ueniens. z. c. decetero. Si vero loca-
uit nomine ecclesie z. non intercedente auctoritate superioris z.
credo illum conductorem esse tutum sed ecclesia potest agere p^{ro}
tra heredem prelatus ad restituendū precium quod defunctus
perceperat ultra tempus vite sue. q^{ui} cum iste contractus ualuit
nec exigebatur auctoritas superioris ex quo ad modicum temp^{us}
contraxit. ut. d. i. dicit^{ur} non apparet quare ecclesia vel successor nō
tenetur stare ex quo ille contraxit in casu licito nomine ecclesie q^{ui}
non moritur ut. d. c. liberti. sicut. n. pupillus tenetur stare contra-
ctui inito per tutorem. licet possit agere contra tutorem acti. tute-
le ad restituendū quod percepit ex eo contractū. l. tutele. ff. d. ad
mi. tu. l. post mortem. ff. quando ex fac. tuto. z. uxor stat contractui
locationis inito per maritum de reb^{us} dotali. bus licet nūc solua-
tur matrimoniu agit tanen cōtra maritum vel heredem eius ad
restituendū utilitatē quā percepit pro futuro tēpore. ut no. i.
l. si filio. s. si uir in quinquennium. ff. sol. ma. z. l. diuortio. in p^{ri}mo. et ita ec-
clesia seu successor debet stare cōtractui inito nomine ecclesie per
p^{re}decessorem licet possit agere contra heredem defuncti ar. d. c.
ex p^{ri}ntiū. de pign. r. q. i. i. quicunq^{ue}. z. hoc tenuit gos. in c. si. ne p^{re}-
la. vi. su. z. Archi. in dicto. locis p^{re}al. C^{on}tra tamen lex. si quis do-
mū quā allat non probat id ad quod inducitur. loquitur. n. in usu
fruct. qui contraxit noie personali quod habebat. sed nos loquimur
in prelato qui contraxit noie ecclesie in casu licito nec recipere p^{ro}
p^{ri}us pecuniam est damnum inuicem est utile ecclesie sed ex alio sal-
uo. s. hoc dictum. vt cōductōr. hoc casu non sit tutus q^{ui} ex quo nō
apparet de utilitate ecclesie z. eius h^{ab}et non est soluendo satis cō-
stat prelatus culpōse z. maliciose pecuniam p^{ro} p^{re}sentā recepisse pro fu-
turo tēpore z. ex culpa prelatus nō debet ecclesia teneri si aduer-
sus prelatus vel eius heredem ecclesia nō potest seruari indem-
nis. ut in l. si. ff. de administra. tuto. z. ita no. uoluit Innocen. in
c. cum deputati. p^{ro}p^{ro}. ff. de iud. ubi dicit^{ur} q^{ui} ex culpa prelatus ad-
hibita tenetur locus insoludum si potest seruari indemnis aduer^{sus}
prelatus alias nō. Et credo q^{ui} si platus dolose percepisset pecuni-
am pro futuro tpe ut ipse lucrifaceret z. p^{ro}pter dolo per cōiectural^{em}
q^{ui} tūc ecclesia nō tenetur stare etiā si posset seruari indemnis ad-
uersus heredem seu prelatus quia dolus nō nocet ecclesie sicut
nec dolus tutoris nocet pupillo. ut. l. dolus. ff. quando ex fac. tuto.
no. Anno. in c. deputati. facit regula. de iur. prelatus. de reg. iur.
li. vi. z. r. q. i. j. placuit Si autem percepit pecuniam auctori-
te superioris ut p^{re}supponimus hic in thēmate tūc est magis du-
bium quo casu dico q^{ui} si heres est soluendo agatur cōtra heredēz
z. non contra cōductorem sicut dicit^{ur} in p^{re}cedenti mēbro z. forti^{us}
hic ubi interuenit auctoritas superioris nec presumam uere uel
p^{re}sumptiue in utilitatē ecclesie. licet enim auctoritas prelatus fa-
ciat prima fronte contra t^uus pro utilitate ecclesie p^{re}sumi. arg.
eius quod no. Bal. in prima consti. in. vbi. feud. z. arg. c. nisi de p^{re}-
ben. non tamen p^{re}sumitur uersum nisi aliter probetur uere uel
p^{re}sumptiue ut ipsemet Bal. uoluit in auten. hoc ius p^{ro}rectuz. C. de
sacrosan. ec. z. facit. c. i. de reb^{us} ec. non alie. l. vi. z. q^{ui} d. no. i. c. q^{ui}
būda. de fideiul. Si autem heres prelatus locatoris nō est solu-
do tūc satis potest dubitari p^{ro} auctoritatē superioris quā casu
puto q^{ui} auctoritas superioris nō fuerit interposita ex aliqua rōna
bili cā uel sine cāe cognitione conductor nō erit tutus sed p^{re}cedit
q^{ui} d. dicit^{ur} q^{ui} auctoritas non interuenit. ar. l. nō est differentia. ff.

de aucto. tuto. z. in l. magis puto. s. illud. z. in l. i. de reb^{us} eorū. nec
superior sine cā p^{ro} iudicare beneficio iuris iterponendo suā au-
toritatē vt in c. i. de reb^{us} ec. nō alie. lib. vi. z. coipso q^{ui} nō appa-
ret de cognitione nō p^{ro}sumaz legitimaz causā vt ecclesie obligetur
p^{ro} futuro tēpore. argum^{us} in iurib^{us} p^{re}allegatis. z. in l. i. s. hoc autē
si. ne vis fiat ei z. fac q^{ui} not. Anno. i. c. i. vt eccle. benefi. z. Frede. p^{ro}-
lio. r. q. i. j. facit fm hos. c. si. ne plati vices suas. C^{on}tra autē fuit exp^{re}s-
sa aliqua causa rationabilis in interpositione auctoritatis que in ve-
ritate suberat si habuit effectū ex culpa plati supuenientis. vt q^{ui} nō
exp^{re}s^{se}it pecuniaz illaz in causā exp^{re}s^{se}it. tunc satis credo illū p^{ro}-
ductōrē esse tutū q^{ui} satis est q^{ui} legitime p^{ro} utilitate ecclesie cōtra-
git nec aliter tenet probare uersuz sed prelatus qui interposuit au-
toritatēz debet esse sollicitus vt pecunia expendatur i utilitatē ec-
clesie. vt dicta. l. magis puto. s. illud. C^{on}tra autē causa exp^{re}s^{se}it erat
falsa tunc illa interpositio auctoritatis nihil operatur etiā si fuit
interpositū decretūz. vt in d. l. i. z. in l. magis puto. s. i. p^{re}allega. z.
l. i. s. hec autē. uerba ne uis. fiat ei z. l. i. c. u. i. s. subuenit. ff. d. fidei
cō. lib. facit q^{ui} no. Bal. in l. i. C. de p^{ro} p^{ro} minor. sine dēre. n. ali. C^{on}tra
tamen q^{ui} si appareat de interpositione decreti omnia p^{ro}sumū^{us}
legitime facta nisi probet cōtrariūz. vt nota. Spec. in ti. de p^{ro} p^{ro}
z. vendi. s. nunc dīcēduz. uer. breuiter scias. z. Bal. in prima. cōsti-
tu. in vbi. feud. z. quāquā hoc cān cuz locatio fiat ad modicūz tēp^{us}
nō sit necessaria interpositio decreti. tamē si iteruenit est ualde uti-
le q^{ui} nō p^{ro}sumo cōtrahētes in aliqua culpa bādo p^{ro}sones p^{ro} fu-
turo tēpore. z. sic erit tutus cōductōr etiā si heres prelatus nō sit sol-
uendo vt supra dicit^{ur}. z. facit q^{ui} no. Anno. in dicto. c. cuz deputati. vbi
dicit^{ur} q^{ui} cessate culpa plati in p^{ro}trahēdo ecclesia in eius cōtractu te-
net insoludū nec ex culpa supuenientē in nō cōuertendo pecuniam
in necessariā impēfaz bez nocere cōductōrē. ar. regule factū legiti-
me. de regu. iur. li. vi. secus putat^{ur} si superior simpliciter iterposui-
set auctoritatē suāz. z. nō permittit causē cognitionēz. sen nō appa-
reat. tunc enī nō p^{ro}sumaz p^{ro} auctoritate iudicis in obligatōe ec-
clesiā p^{ro} futuro tēpore. ar. dicti. c. i. de re. ec. nō alie. iuncta glo. uer.
tractat. in fi. Et est differentia inter decretū z. auctoritatēz quātūz
ad hoc q^{ui} decretū p^{re}supponit tacite causā fuisse allegatā z. p^{ro}ba-
tam ip^{so} superiorē. iuxta no. per. Bar. in d. l. i. de p^{ro} p^{ro} minor. sine dēre.
nō alie. z. fert^{ur} snia p^{ro} qua p^{re}sumit. Sed auctoritas est simpliciter
cōsensu auctorizabilis. unde nō includit in se causē cognitionē
interuenisse nisi aliud appareat. p^{ro} hoc q^{ui} no. in dicta. glo. in. ver.
tractat. z. facit q^{ui} in simili no. Bar. in l. sciendūz. de verbo. obli. z.
Anno. in c. inoruit. de eo qui fur. or. fuisse. z. de decreto seu simplici
auctoritate vide per glo. in c. i. de reb^{us} ec. nō alie. lib. vi. p^{ro} Bal.
in l. quicunq^{ue}. C. de bo. que lib. z. p^{ro} Anno. d. butri. in c. cum d.
confue. z. hec sunt que sentio hoc difficili dubio. z. in hoc sunt redu-
cenda omnia contraria superius formata ad que aliter respondē^{re}
necesse est. C^{on}tra sextum dubium arguitur primo contrariam cō-
suetudinem episcopo non p^{ro}desse. z. videtur hoc exp^{re}s^{se}it in c.
cognouimus. r. q. i. j. vbi singulariter probat consuetudine^{re} intro-
duci non posse. non solum vt quēstia penitus subtrahant^{ur} s. et
vt detur de antiquis redditibus. sed de obligationib^{us} z. alijs post-
modū obuēniētib^{us} nil detur. debet ergo cōsuetudinem p^{ri}uarii
z. subtrahenda si obstat solui d^{omi}ni obuēniētib^{us} ātiq^{ui} q^{ui} noui^{us}
p^{ro}uenientibus in vna z. eadēz substantia duplici quodammodo
iure censetur. vt dicitur in d. c. cognouimus. r. q. i. j. C^{on}tra
arguitur de c. i. de cōsue. vbi patet cōsuetudinem ecclesiāz gratiosā
introduci nō posse. Nec enim cōsuetudo vt episcopus quantum p^{ro}-
ferat satis videt^{ur} gratiosa z. praua quoniam vt dicit^{ur} in c. quattuor
r. q. i. i. nephas ē si sacris edibus destitutis in lucrum suū p^{re}sul
impēdia his deputata cōcertat. C^{on}tra probatur sic. certum
est quartam debere ex dispositio^{ne} multoz iurum. r. q. i. j. cōcesso. c.
quattuor. z. c. de redditib^{us}. z. in c. cognouim^{us}. z. c. de utilitate. cum
multis alijs. Si ergo cōsuetudo contraria non ualet tamen iuris
dispositio nō p^{ro} iudicare ex p^{re}sumptiue nisi sit rationabilis. vt in c.
fi. d. p^{ro} sue. vbi inmo cessat ratio z. veritas uetustas erroris dicit^{ur}
p^{ro} vt in c. cōsuetudo. viii. distinc. p^{ro}stat enim hanc carere ratio^{ne} inmo
appellat^{ur} praua. z. nephas. vt dicto. c. quattuor. z. c. cognouimus
z. p^{ro} hac etiā parte multa iura ad dūci possunt. de his que sunt a
p^{re}la. pastorales de eccl^{ie}. edifi. c. i. r. q. i. j. vno. r. q. i. j. i. monachus
cū multis similib^{us}. C^{on}tra cōtrarium q^{ui} in talibus p^{ro}stat ut sit
tendenda faciunt. c. de his. z. c. antiquos. r. q. i. j. vbi de hac quarta
nō sit mentio maxime in dicto. c. antiquos. sed medietatem recipit epi-
scopus. z. aliam medietatem tribuit clericis. ad idē. c. requisiuit. d.
testa. vbi patet quod de relictis episcopo vel ecclesie sit cōgrua di-
uisio inter episcopum z. ecclesiam fabricę utilitatē. z. sic de direc-
to uidetur contra illud capitulum. cognouimus. supra allega. ad
partem negatiuam. C^{on}tra adduco. not. per Hosten z. Jo.
an. z. fere omnes docto. sequētes. in c. i. de eccl^{ie}. edifi. ubi dicit^{ur} q^{ui}
fabrica seu reparatio ecclesiāz primo loco attēdēda est consuetu-

do nam in quibusdam partibus popul^{us} ad ista tenet q^{ui} consuetu-
do tanq^{ui} laudabilis obseruanda est vt in c. ad apostolicam. de sy-
mo. C^{on}tra adduco. requiritur ad quartam deputatam fabricę.
C^{on}tra ad id quod habetur in c. i. de eccl^{ie}. edifi. c. i. idē ar-
chidia. r. q. i. j. in c. quattuor p^{re}allega. patet ergo consuetudine^{re}
i talib^{us} attendendam. C^{on}tra quarto ad idē inducitur. c. i. de his
q^{ui} si. a maio. par. capi. ubi episcopi z. canonici de redditibus suis ex
speciali p^{ro}uisione conferunt ad fabricas ecclesię. z. sic cessabit ibi
ex consuetudine quarta pars fabricę deputata. z. ita intelligit^{ur}. In
not. idē dicit^{ur} q^{ui} dicit^{ur} consuetudinē i talib^{us} obseruandā de sepul. c. cer-
tificari z. sic uidetur ibi casus de hoc iuncta glossam sed ipse Jo.
tio. nullam mentionem facit de p^{re}allega. iuribus que exp^{re}s^{se}it ta-
lem consuetudinem reprobare uidentur. C^{on}tra quinto p^{ro} hac par-
te facit generalis consuetudo totius fere orbis quam papa scit^{ur} z.
tollerat. nam hodie ut uidemus non sunt iste diuisiones quarta-
rum ut una detur episcopis alia ecclesiis seu canonicis seruientib^{us}
bus tertia fabricę. quarta pauperibus. prout traditur in illis iur-
ib^{us}. c. quattuor. c. de redditibus. c. p^{ro}cesso. cum similib^{us}. sed cano-
nici ut plurimum habent p^{re}bendas suas distinctas a bonis epi-
scopatib^{us} z. episcopus possidet z. distribuit bona episcopatus p^{ro} ut
sibi uidetur. Ad solutionem deo p^{ro}posito fauente ac saluatoris
genetricis adiunctis p^{re}dictis concedenda ut omnia p^{ro}prio
filiat^{ur} contraria quattuor casus in hac materia cōsidēro. C^{on}tra
mus est cum consuetudo hoc onus fabricę iualium ab episcopo
transfundit. puta in populū ciuitatis z. tunc consuetudo lau-
dabilis est z. amplectenda. argumentum de symo. ad apostolicā.
z. de quarta fabricę iure deputata poterit per episcopum fieri ali-
ud suū z. meritorum opus argumentuz. r. q. i. j. uidentes. z. r. q. i. j.
q^{ui} idē dicendum eadē ratione si fabrica habet bona distincta
alias ad hoc onus sufficientia. ad p^{re}dicta uide bonum textū. in
c. si p^{ro}p^{ro} tua debita de re script. lib. vi. ubi probatur notabiliter
consuetudinem induci posse ut fructus primi anni beneficiorū
in certa dyocesi vacantium debeantur fabricę ecclesię cathedra-
lis C^{on}tra secundus casus quando nemini hoc onus fabricę incumbit
nec episcopus uult p^{re}teritu consuetudine fabricę aliquid impen-
dere. z. sic ecclesie patiuntur ruinas seu difformitatem z. non ualē
consuetudo z. hoc casu loquitur tē. i. dicto. c. quattuor ubi dicitur
nephas esse si in sacris edibus destitutis in lucrum suū p^{re}sul ma-
pendia his deputata conuertat z. C^{on}tra tertius casus quando p^{re}-
teritu consuetudine uult impendere quartam non d^{omi}ni antiquis red-
ditibus sed de nouiter obuēniētib^{us} uel uult conferre z. et non
ualet consuetudo quia non est rationabil^{is} ut eadēz substantia di-
uerso iure censetur z. est ille p^{ro}p^{ro} casus in c. cognouimus. r. q. i. j.
q^{ui} i. j. tenet Hosten. in summa. de eccl^{ie}. edifi. c. i. in fi. C^{on}tra
ultimus casus est quando ex consuetudine episcopus non depu-
tat quartam sed aliam quotam. uel adiuuat quantum potest fa-
brica. z. forte nimis sit impotens ita q^{ui} non lucrifaciat sibi. z. talis
consuetudo ualet z. tenet z. satis rationabilis est. z. p^{ro}cedant alia
iura que de quarta ista nullam mentionem faciunt. nam prelatus
ecclesię non debet mendicare z. redditus conuertat in fabricam
sed de his que sibi supersūt facere tenetur ut. c. de his. de eccl^{ie}. edifi.
z. quantum facere potest iuxta possibilitatē suā ut dicto. c. si mo-
nachus. r. q. i. j. z. si ecclesia fabrica indiget potest hoc casu con-
pelli populus ad restaurandū. iuxta no. in c. i. de eccl^{ie}. edifi. ual-
let ergo in hoc consuetudo ut non teneatur conferre p^{re}cise quar-
tam. sed iuxta possibilitatē porrigere auxilium. C^{on}tra aduerte
q^{ui} data possibilitate episcopi tenentur conferre ad fabricam ne-
cessariam etiā ultra quartam. ut notabiliter dicit Anno. in c. si
de his que sunt a maio. par. ca. quod intellige siue consuetudo ha-
beat ut nō deputetur quarta siue sic. ar. c. si monachus. r. q. i. j. ubi
dicitur prelatus debere conferre ad fabricam data necessitate. quā-
to melius potest iuxta possibilitatē suā. C^{on}tra ar. ca. u quo ista q^{ui}
ta de consuetudine nō soluatur uel nō sufficit possunt compelli ec-
canonici ad contribuendū. ut in d. c. si de his que sunt a maio. par. ca. z.
vide de hac materia per Jo. an. in d. c. si p^{ro}p^{ro} tua debita. ubi
dicit^{ur} q^{ui} si considerato statu episcopi z. capituli non supersit eis. n^{on}
quod sufficit ad necessariam fabricā ecclesię cathedrales poterūt
facere statutum deputandū fructus primi anni beneficiorum u^{el}
cantium ad fabricā ecclesię Et uidetur hoc probari in illo tē. dū
facit mentionem de statuto. z. facit. c. constitutus. z. quod ibi no. d.
religio. do. z. in c. i. de re. ec. nō alie. l. vi. per que iura. z. in eis nō pu-
to etiā certā partem fructuum beneficiorū nō uacantiū poterūt
deputare ad fabricā necessariā ecclesię cathedrales. z. si quā par-
te rectores ecclesiarum honeste uiuere z. onera ecclesię subire p^{ro}-
t^{er} idē dico de fructibus capelle respectu plebis cui subiaceret ut
no. Frede. p^{ro}lio. r. q. i. j. et hec ad indiuidue trinitatis gloriā sufficiat
Et si benefi-
cū ecclesiastici

ex officio suo tali cu pacto restituere debere beneficium. ar. optius i
c. cu nobis. de elec. r. c. constitutus. r. c. oblatum. de ap. pel. r. quod
no. 30. an. post. d. ostendit. in. c. coqueus. de resti. spolia. Respondeo q
ille tex. debet sic intelligi q sicut in rebus pphanis restituit pcedo
ita eade sublimitate seu rigore debet in beneficiis restitui illi qui
allegat pcedo. no autem deberet intelligi quando costaret euz pcedo
dne fieda e restitutio. pcedo ratiu sicut inno. ibi r. expressi domi
nus. Ant. vides restitutione no fieda cu peccato. s. q. tex. dicit de
bet intelligi q restituitur est pcedo. ille qui allegat pcedo. r. est in ve
ritate pcedo. s. de hoc no costat. nec debz quis admitti ante restitu
tione ad hoc detegeduz fm cu. s. certe illa littera vult cotrarium.
naz fudat se super legib. ciuilibus que aperte voluit etiaz in casu
certi predones restituenduz patet in. l. eu fidum. r. l. i. s. qui via
me. r. l. colon. ff. de vi r. ui. ar. r. in. l. i. s. pcedo. r. l. bona fides. ff. spo
siti. vbi dicitur q si pcedo vel fur depositus potest agere de positi
reddes ratioem: qz eoz interest qz alteri teneatur r. habz deposti
tarios obligatos qz cotractus que ratio habet locu quatumvis q
stet eos esse predones r. fures quonimo tuc habet locu r. no aliter.
Et item si no loquatur tex. ille in. c. in litteris. quando costaret euz
esse predonem paru faceret illa allegatio pape a minori. Et
obstat q restitutio no debeat fieri cu pacto: qz quo ad istu spolia
tozem legitime tenet: unde potest dicere quo ad te libera es edes
habeo. l. loci. s. copetit. ff. si fui. ven. facit. l. si. c. de rei vdi. Et
sic ubi restitutio no ut vtrpat r. sibi retineat s. vt domino habeat
facultate restituendi. ar. in dicta. l. i. s. si pcedo. ff. de positi. Itz iste agit
de vi comissa in psonam suam r. interdictu est personale licz sit i re
scripta. l. i. ff. de interdic. Nec obstat. c. ad scimas. qz loquitur quando
ius comune facit pro eo r. cotra petentem restitutionem. tuc enim q
cogit verus dominus no debz fieri restitutio ex quo pstat saltem
presumptio iuris in defectu tituli. l. bona fides. ff. de positi. Et
his declarat multu in tellectu istius. c. in litteris. r. patet nullu be
neficium q no teneat iustificare possessiones. Et itz facit equitas
maxima ex quo potaquir possessio p clericu etia sine titulo: ut. s.
viri. r. satis inuuit in dicto. c. in litteris. r. cotra petentes non facit
ius commune: nec aliter constat de defectu tituli non apparet ali
qualis alia equitas vel humanitas: qz non debet restitui probata
possessione r. spoliatio: immo iniquu esset restitutionem no facere: qz
forte propter inopia seu defectu probationu potest iste aduertere
ius suu cotra equitate. c. sepe. s. restitui. spolia. Nec est aliquod ius
q requirat hac institutionem possessionis ergo no est recedendu ppe
opi. Ignoratoz a communib. regulis iuris: quonimo reperit expresse
cotrariu in beneficiis: ut sufficiat pbare possessionem r. spoliatio
nem. ut in. c. consultationibus. de offi. delega. r. in. c. ex insinuatione. s.
procu. r. c. coquerente. de restitui. spo. Et itz multu me monet in
hac sententia q cu varia iura ta antiqua q noua r. nouissima eme
narut sup institutione beneficior: ut nup i eis tacite ul expse fuit fac
ta metio de hac iustificatioe possessionis. immo potu inuuit oppositu
ut patet in iurib. allegatis p parte negatiua. r. i. questio. i. p tota
illa questione. r. i. i. q. maxime. r. c. integrada. habem ergo p ista
parte negatiua regula generale r. potissimas pro qua facit regula
ut dicit glo. sup rubrica de regu. iur. l. vi. Et habem iura spe
cialia in materia beneficii q aperte videret pcedare cu regulis
que. s. sit allega. Non est eniz sequenda communis opinio r. euidenter
male dicit r. pbabilibus rationib. couincit potest. dicit Jo. an. in. c.
i. de cotra. pro cuius dicto r. ad excusatione meaz reprobande hanc
communem opinionem r. maxime illa quam infra subiciu elegantissime
facit tex. in. l. i. c. de vete. iur. enucle. vbi dicitur no esse multitudinem
auctozu iudicandum cu possit vnus possit r. vterius sententia r.
multos r. maiores in aliqua pte supare: nec etiam puto q iudex ex
officio suo possit an restitutionem exquirere titulum vel iustificati
one possessionis: qz iura volut ate omnia restitutione fieri: nec est
ueniens vel equu ut qd liget existere eo spoliato. dicto. c. frequens.
s. restitui. spoliato. l. vi. r. i. i. q. i. per totu. nec aliquid iste poterat si
pus non habuit. restituit ergo in pristinu statu r. demu superior si
vult inquirat ex officio: r. hoc aperteissime pbat tex. in. c. ex insinuatione.
one. in. fi. Nec bz iudex instantia ordinaria supplere ex officio. ex
quo no apparet peccatu manifestu. iuxta no. per Jo. an. post. Com
posse. in. c. mandatus. de refcript. hoc procedit quo ad pnu mebru
quando ius comune no restitit petiti restitutione. Si vero ius mu
ne restitit: ut puta q possidebat duo beneficia incompatibilia vel
patiebatur defectuz in etate respectu illius beneficii vel qd simile
tuc est magis vniu. Jo. an. videt sentire in addi. predicta q tene
pbare titulu etia si ius no mouebat intentione possidendi p no. in. d.
c. constitutus. r. sic videt recedere a glo. qua posuit in. c. ecclesiasticas
de restitui. spoli. in. vi. r. de prescript. eode. l. i. vbi dicit no sufficere q
ius faceret cotra petentes restitutione r. fudaret intentione posside
tis restringit tamen illud dictu in dicta additioe in matrimonio car
nali r. spirituali r. hac opinione videtur sentire domi. Ant. in. d. c.

litteris. Ego tamen puto q hoc casu debz fieri restitutio it
no docto pus d. titulo: ad hoc allego tex. apertu. l. d. c. ex insinuatione
ubi ille possidebat archidiaconatum r. prebendam que simul iur
communi maxime secudu tempora illius iuris haberi no possit
de preben. c. cum ignores. r. c. l. q. intantuz. de cleri. non residenti.
de. coquerent. r. quod not. in. c. de consuetu. l. vi. r. in. l. omni. ma
datur ibi prius restitutio quam inquiratur de titulo aut colore
possessionis: immo pl^o erat ibi: qz ultra illa presuptione iuris erat
alia presumptio. s. sine late ptra illu l. c. p curatore reuocato fa
cit. c. referente. r. quod ibi no. de preben. Nec obstat. c. ad eccle
sias. quia loquitur ut ibi nota. in glo. quando ius commune fun
dat intentionem possidentis ex quo enim tunc concurrat cum do
minus grauat modo deteriori probandi. argu. l. bona fides. se
cus ubi pro spoliato ius commune no facit naz tunc est ualde odi
osus spoliando alium etiam si ius ille non haberet. argu. l. non est
singulis. ff. de regu. iur. uel obstat not. in dicto. c. constitutus. sup
quibus se fundat Jo. an. quia illa loquuntur quando per confes
sionem vel probationes admittas constat de defectu tituli tuc no
est fienda restitutio ex quo manifeste constat de defectu tituli nec
spoliatus habet aliquam presumptionem probationis: ex quo co
fessio vel probatio est in oppositum sed in casu nostro sec^o est: qz
ratione possessionis in qua erat ius presumitur q poterat habere
aliquem titulu possidendi r. de hoc est tex. no. in dicto. c. licet episco
pus de preben. l. vi. ubi dicitur q l. habes beneficium curatum
recipiat consimile. r. sic secundum iuris dispositiones sit priuatus
primo per. c. de multa eo. tamen episcopus non debet illu spo
liari nisi prius citatione premissa quia possit sibi competere iur re
tinendi utriusqz ut ibi dicitur. ad idem similis tex. in. c. ordinarius
de offi. ordi. l. vi. ubi dicitur episcopum statuere terminu possi
dentibus beneficia incompatibilia ut probent de iur retinendi. n
autem debet prius spoliare. ecce ergo qz ius non restitit intantum
quin respectu spoliationis non habende titulum. Si ergo non l. z
episcopo spoliare iuris ordine no seruato iuris restituita non ob
stante nihilominus licebit priuato qui non potest moueri nisi ex
zelo malo de passione propria. Et item ex quo ius inhihet spoli
atione iuris ordie n seruato: quare sic de facto spoliatus non debz
ante omnia restitui cu concurrat odium spoliantis r. fauor spoli
ati. quis eni diceret q si in casu illi^o capituli. licet episcopus. etia
superior spoliaret possessorem no seruato iuris ordine: quia non
deberet ante omnia pri^o fieri restitutio. alias enim de facili uenit
mus contra mentem illius. c. licet episcopus. r. c. ordinari. prealleg.
Et daretur materia spoliandi possessore quod sonat in absur
du. ex quo eni ius tollerat ne spoliatur iuris ordine no seruato: qz
posset competere ius retinendi quare si contra iuris dispositiones
spoliatur non dz ante oia fieri restitutio. profecto nulla equitas
suggerit oppositu. r. per hoc sustinetur glo. in. c. ad decimas. r. l.
c. i. de refcript. l. vi. Sed ubi notorie constat de defectu tituli. puta
per confessionem vel probationem vel sententiam tunc fateor: qz
deneganda esset restitutio r. iudex ratioe facti manifesti debz spo
liare ex officio. iuxta ca que no. in. c. cum nobis de elec. r. c. abbate.
r. c. constitutus. de appella. r. quod no. inno. in. c. ad nostraz. el. in
de iure iuran. r. p. Barto. in. simili. in. l. i. s. hoc autem iudiciu. ff.
de dam. infec. r. hec ff. que sentio hoc i. utilissimu r. difficilissimu ar
ticulu. Et sic de ad rationes r. iura. s. allega. p parte affirmati
ua. r. prio ad primum articulu dico q procedit quando iura re
sistunt iuri habendi r. possidendi sine titulo r. eo non apparente
presumunt iniusticiam: ut in iurib. allegatis in contrario. Mo. n.
pot liber homo possideri et si detineatur r. ligetur ut l. d. si heres
i si. ff. de acquir. posses. Et deo no potest quis petere restitutio
nem coniugis nisi probet coniugu. na ex sola cohabitatione ius ca
nonicum presumit adulterium. r. q. v. aliter. Et item ex parte
restituens datur incapacitas nisi probetur titulus merito habz
probare ea que tribuit facultatem possidendi. sed in casu nostro
beneficiu ex se e possibile. r. psona petens cu sit cleric^o e possessionis
capax. r. in dubio presumenda est iusta possessio: cum clericus no
dberet esse sine beneficio. de preben. c. cu secundu. r. c. episcopus. i
mo. q. plus est presumitur iusta possessio etiam cu quis possidet
plura beneficia incompatibilia quoad hoc ut non spoliatur iuris or
dine non seruato. ut in dicto. c. l. z. e. p. a. r. c. ordinari. r. ad regula pxi
ma de regu. iur. in. vi. satis. s. respondi. Et per hoc infero ad
solutores secundu argumentu. dico enim quod cu matrimoniu car
nale r. spirituale procedat a pari. sed i multis differunt. ut placet
per Jo. an. l. c. tue. de spola. r. l. c. nostro aperte p3 dissimilis ratio
p ca q prope diti. Ad. c. dudum respondeat q ex quo pri^o erat
in possessione psumendu est q legitie possidebat saltem quo ad hoc
ut prius fiat restitutio. ut probatur in dic. c. ex insinuatione. r. c. co
querente. Et superior facta restitutione poterit ex officio inq
rere iuxta no. per glo. in prima regula. de regu. iur. l. vi. r. pro hoc

inc. licz hely. de syno. Itz facit glo. in. c. budu. Ad tertium ar
gumentu qz ubi no fuit institutio no cadit restitutio r. Respon
deo q illud procedat respectu tituli. no autem respectu possessionis:
qz ex quo habebat possessione r. ab ea fuit deieci^o satis potest se rei
tegrari ad suam possessionem: ut et vult textus in dicto. s. patet. r.
ibi d. bat. Ad quartu argumentu de. l. i. s. quedam. ff. de interdi
de qua videtur facere festu Jo. an. in additioe predicta vico q no
potest pcedere: nec debz intelligi in casu nostro: qz si haberet annexa
causa proprietatis esset cotra cle. istam de casu. posses. r. proprietate.
vbi presuppouit q potest suspensio petitorio pcedi in solo possesso
rio: qz verba clare inducunt q et in beneficiis separata est ca
pprietatis r. causa possessionis. ad idem tex. de refcript. ex parte. de
restitu. spoliato. cu ad sedem. cum simili. r. alia iura supra pro hac
parte allegat. sic intelligi ergo illa. l. q. quis nomine proprio non
ut rector ecclesie agit in interdicto de locis sacris vel religionis: qz
cu illa no sint in bonis alicui^o. ut institui. de reru diui. s. nullius. no
potest quis dicere se illis spoliatu nisi probet titulu. s. z. nos loqui
mur quando petit restitutione rei rector r. administrator ecclesie. quo
casu l. z possidet r. psumi debz licita possessio: ex quo clericus est ut
possidebat. de preben. cu secundu. r. s. plene dixi. Ad quintu
argumentu qz beneficiu ratione tituli debz indicari taquaz res in
corporalis r. sic debet requiri pacietia domini i acquisitione. vico qz be
neficiu est quoddam corporale: r. coipso qz habet corpus ecclesie po
test ratione illius administrationis asse possessionis i administrare.
venit enim alia per viam accessorii. ut in dicto. c. per venerabilem
qui si sint legitimi. hinc videmus qz expulsus a corpore ecclesie iurisdic
tionez no exercet: r. speciale in expulso episcopo. ut no. i. cle. s. d. fo
copeten. ad predicta facit. l. c. u. arrogauero. ff. de peca. r. l. arroga
te. ff. de ad optio. r. q. no. inno. in. c. in presentia. de probatio. r. glo.
i. q. vlti. si qua mulier. Et itz possit hic haberi pacietia possi
dendi ipsuz beneficiuz absqz sciencia superioris. iuxta not. p. inno.
in dicto. c. bene. el. i. de postula. prelato. Ad vltimu argumentu
dicto. c. constitutus. de si. prescript. dico q no facit ad hoc. ibi enim si
bene ponderet bicit qz petens restitutione debeat iustificare posses
sione s. z. admittit exceptio defectus proprietatis. obstat tamen aliq.
litter inquantuz no sit incouenienti restitutio probata nuda possessi
one. sed respondeo q illud capitulu multipliciter intelligitur. ut ibi
no. inno. r. Jo. an. aliqui vero intelligunt qz ibi fuit actu petitorio
r. possessorio. alij qz possessorio. s. opponereb notori^o defectus pro
prietatis qz si veru esset no debet fieri restitutio ut supra dixi. vel si
no erat notorius defectus oportet intelligi qz ille actor de iure suo
confidens consensit: ut discuteretur illa exceptio. simile in. c. de resti
tu. spoliato. vel hoc fecit papa ut euitaretur circuitus. sed alius iu
dex hoc no potuisset. als autem si illud. c. intelligeret simpliciter p
ut loquitur aperte esset cotra. in litteris. r. multa alia iura supra alle
gata quod non esset dicendum: immo iura iuribus sunt pcedada
de elec. cu expedit. l. vi. r. hoc de primo dubio dictum. Ad se
cundu dubium quod est in petenti restitutionem beneficii obstat
spontanea renuntiatio exceptio. arguitur primo ad partem ne
gatiua qz non obstat: ut videtur de hoc casu expresse in. c. sollici
tude restitu. spoliato. ubi papa mandat inquiri quo tempore facta
fuit renuntiatio. r. constitutio facta post spoliationem mandat ante
omnia restitutionem fieri. s. in casu nostro presuppouitur qz iste ti
cius renunciauit spoliato. existens ergo non est renuntiationis excep
tio. admittenda. Et secundo probatur ratione petenti restitui
onem. no obstat exceptio defectus proprietatis. ut in. c. in litteris. s.
restitui. spolia. r. in. c. litteras. eo. ti. cuz simil sed renuntiatio facta post
renuntiationem concernit defectum proprietatis duntaxat no au
tem potest referri ad possessionem quam non habebat. ut no. in. d.
c. sollicita. ergo non debet admitti contra petentem restitutionem.
Et tertio ad idem inducitur. c. sup spoliatio. de ordi. cognitio.
vbi generaliter videtur quod conuentus super spoliatioe non est
aduersus restitutionem petentem si eum conueniat audiendus nisi
super possessione: s. huius renuntiationis post spoliatioe exceptio
no cernit possessione: ut supra dixi. ergo no est ipsaz proponens
ante restitutione audiendus. Et quarto arguitur r. aliter renu
ciatio beneficii facta in manib. superioris qui potest inuituz desti
tuere non ualeat. ut in. c. q. in dubijs r. capitula. ad monet. r. c. nisi cum
pridem de renuntia. sed in themate nostro non presuppouitur re
nuntiationem fuisse factam in manibus superioris. ergo taquam
no preiudicant etia respectu proprietatis no est admittenda. Nec
obstat si dicatur ea preiudicare quo ad renuntiationem: qz ut bicit
Posti. in dicto capitu. quod i dubijs hoc nullo iure probatur qz
doz eniz superior. consensit r. ad nihil valet talis renuntiatione: qz
non potest dissolui illud vinculu quo obligatus est ecclesie sine li
cencia superioris ut in. d. c. veniens facit. l. legatus. ff. de offi. p. v. d. bo
nus tex. p dicto Posti. Et in p. rariu p parte affirmatiua q talia
exceptio obstat: uidet pmo pbare i. d. c. sollicita. s. restitui. spolia. r. l. z. s. i

dixerim illud. c. ad partem negatiua tamen nunc induco aliter
bi enim papa repellit exceptionem spontaneae renuntiationis qm
constat intercessisse post spoliatioe reddens eaz quia ideo pre
iunxit spontanea. Si ergo pro certo costaret cam esse spontane
am admitteretur a ratione cessante quod est ualidum in iure. r. vi.
q. i. generaliter. r. in. l. generaliter. c. de episco. r. cleri. sed in them
ate nostro presuppouitur qz fuit spontanea sicut in cosimili dicim^o
qz cotra presumptione iuris r. de iure admittitur probatio in con
trariu per confessionem. r. sic ad cosequenda restitutionem benefi
cii non sit necesse probare titulum nec aliter iustificare possessione
ex titulo cum nullu habeat. Et secundo ut probari si uis non est
ratur legitima c. v. unica. de cau. posses. r. proprietate. ubi dicitur
quem posse non solu a principio agere possessorio. sed etiam si in
terit aut petitorio r. possessorium suspenditur petitorium a se r. ab
aduersa parte intentatum r. procedere i possessorio solo. r. no. uer
bu solo. excludit ergo prius petitorio. argu. c. i. r. quod ibi no. de
here. l. vi. non ergo esset solum possessorium sed haberet annexaz
causam proprietatis. uel si haberet iustificaret possessionem ex ti
tulo. nam in solo possessorio quis non artatur ad probandum ni
si possessionem r. deiectione. l. i. in princi. r. s. interdum. ff. d. ui r. ui
ar. r. l. si quis destinauerat. ff. de rei uedi. c. c. Et tertio hoc uidet
aperte pbare et in beneficiis. c. c. s. ultatio. de offi. deleg. ubi ap
te. tex. inuuit sufficere probare possessionem r. deiectionem. Et uar
to eleganter facit. c. ex insinuatione. de procurato. maxime in fi. ubi
papa mandat executionem beneficii solo probato qz ad sen
tentiam latam cum procuratore reuocato fuerit facta spoliatio. r.
qz restitutione facta inquiri debet de institutione canonica. Et uin
to facit. c. conquerete. de restitui. spoliato. ubi ante omnia madat
restitutione. etiaz si prius episcopus pretendens mixta causa spolia
uit sine ordine iudiciario. r. postea dz contendit de causa legitima.
fortius ergo qz priuata psoa spoliavit. Et sexto r. ultimo facit
omnia fere iura que habetur. i. q. ii. c. i. q. i. per totum. que indisti
cte mandant prius restitutionem legitimum fieri in beneficiis. s.
r. alia quaz de aliquo obiecto discutatur: quia non debet litiga
spoliatus nec nudus contendere nec inermis minime proponere:
de restitu. spoliato frequens. l. vi. Et ad solutionem huius dubij
christi eiusqz matris necn r. deuotissimu uirginu agathe r. lucie
suffragio humiliter inuocato condescendenda. sciendum qz nari u
ria r. uariis locis confuse r. diminute scripserunt super hoc articu
lo. Ego autem attingendo materiam r. si non profundius sal
tem clarius ceteris eam sub quattuor ptingas opinionib. pma
opinio habet titulum esse probandum l. z agatur possessorio. pro
hac opinione faciunt iura allegata pro contraria parte maxime
regia prima. de re. iu. l. vi. r. hanc opi. refert Archidiacono. in. s. patz
i. q. i. c. cum qui de eo qui mitti. in. restitui. spolia. l. vi. Sed huic opinio
ni uehementer resistit tex. in dicto. c. in litteris. r. c. ite cum quis. c.
ti. r. alia iura. s. allegata ad partem negatiua. Unde hec opi. a
docto. communiter no recipitur. Et secunda opinio est quando ad
instantiam rei conuenti no sit necesse ostendere titulum vel colore
possidendi ante restitutionem nec spoliatus petendo hoc questione
referre sed iudex ex officio suo anteq restituat dz se de titulo infor
mare. r. si de titulo legitime constat vel saltem per probabilem p
suspitione dz est restituere. si uero nihil costat de titulo restitutione n
facit. Et hoc inferat qz si proponat beneficiu esse reseruatu
iudex ex officio de hoc cognoscere potest anteq restitutione faciat
r. hanc opinionem tenet Lap. de casti. in. l. i. allegatione. r. v. sic
dicit uia uoce se audiuisset a Jo. an. in. c. ex parte. de restitu. spolia
to. r. dicit qz hoc firmabat p uera conclusioe. hac eade tenet Bar.
in. cle. i. d. cau. posses. r. proprietate. r. sic fuisse obtentu in pallatio apo
stolico. qz in istis no dat possessio sine titulo: ut dicta regula. de re.
iur. in. vi. Et sed ex hac ratione infer qz et ad instantiam partis te
netur iustificare apellatione. qz l. z. couet^o sup spoliatioe no audia
tur sup proprietate audif tñ uolens se defendere sup possessorio. e
pponere pot qz aduersari^o no pbat possessione. ut in. c. oliz. el. i. r.
cle. ii. de restitu. spoliato. facit. c. fi. de ord. cog. Et tertia opinio ha
bz ut nec ad instantiaz aduersari: nec iudicis officio teneatur spo
liato probare titulu uel iustificare possessione uel sufficit docere d
sola possessioe per dictu. c. in litteris. dz eni iudex excludere aduer
sariu in odium sui r. actoris restituere r. postmodu officio suo si uolu
erit poterit inquirere sicut seruaf i simili in. c. cu nobis. de electi. fa
cit. c. ordinari. de offi. ordi. l. i. ubi iudex ex officio inquit de titu
lo ptra possidende. hac opinionem tenuit recolende memorie dn^o me^o
dnus Franciscus de zabarellis oli cardinalis florentinus. r. hanc
opinionem aliquantul sentit inno. in dicto. c. ex parte. s. restitui. spo
liato ubi reuocando qd dixi i. c. i. litteris dicit canonicum posse pete
re restitutione iure canonicali dato qz non probet eum possessor
fuisse ingressu auctoritate superioris uel exercuisse aliquem ac
tum proportionabilem canonico duntaxat sed satis qz doceat se

exeruisse aliquem actum ut canonicum a quo acquirere quasi posset
 honorem iure canonici scientibus illis quorum interest. alibi autem ut
 i. d. can. aliter sentit. idem. Inno. huius opinionem videtur obviare. c.
 ad decimas. de resti. spoliato. et regula prima de regulis. l. vi. §. in
 fra plenam. Attingat. **¶** Quarta opinio videtur esse communis habens
 quod non teneatur probare titulum sed debet iustificare possessionem
 et tunc aliter tollere. et hanc opinionem sentit glo. licet non multum
 aperte in cle. §. de cau. posses. et proprie. et cum allegat totum mundum
 §. 3. Jo. an. opinionem suam circa hanc materiam melius declaravit
 quia alibi in additioe. Spec. in ti. de resti. spoliato. super Rubi.
 immediate post prin. et ibi aperte firmat quod ubi non constat pete-
 tem non habere ius audiri petens restitutionem sed habet iustifica-
 re possessionem. et hanc opinionem tenet Pau. in dicta. cle. vna. et
 bonimus. Auto. in dicto. c. in litteris. §. in modo iustificandi varie
 sunt opiniones ut refert Jo. an. in additioe preallegata. **¶** Quidam
 dicunt petentes restitutionem probare debere titulum primo aspec-
 tu legitimum. non enim venit in possessio omne quod requirit petito-
 rius. Simile in matrimonio carnali in quo petens restitutionem
 artatur ad probandum titulum necessario concludentes. §. satis est quod
 probet matrimonium legitimum ex consensu. nec admittunt exceptio-
 nes defectum intrinsecum concernentes ut no. in. c. ex parte. et c.
 litteras. et c. ex transmissa. de resti. spoliato. et satis videtur hoc senti-
 re glo. in dicta. cle. vna. dum dicit aliud est significare possessionem
 ex titulo et aliud agere petitorio. Alii dicunt ut satis sit ei probare au-
 ctoritatem superioris in possessione inducta ad hoc ut restitutionem
 psequatur. et hanc opinionem tenet Inno. in dicto. c. litteris. ubi videtur
 velle. renuncians ius quod habet in beneficio. iuxta no. per glo. in. c.
 sup. hoc. de renunciatio. in verbo causa. et vi. §. in glo. i. tenent do-
 mini de rota decisionem ceteris. optime inducit in argu. cle. §. §. sane.
 de penis. ubi illa renunciatio metu extorta per captionem et capti-
 ones secularium potestatus pronunciat nulla. et inducit ibi casus
 ut ibi nota. cum ergo in illo. c. sollicit. constaret renuntiationem in-
 teruenisse tam per probatorem quam per confessionem partis ut patet
 ibi in tex. ubi tamen mandatur inquiri an precesserit spoliatio. et sic non bu-
 bitatur interuenisse eam quomodo fit illi restitutio ecclesie cum pac-
 to tamen nullum ius haberet respectu proprietatis. et sic notorie §. 3.
 illam datur viciosus ingressus contra. et ei qui iuit in possessione
 et theozica communis est ut nunquam saltem in istis beneficiis
 fiat restitutio cum inductione ubi alias notorie constat de defectu
 proprietatis. iuxta nota. per Inno. et Jo. an. in. c. constitutus.
 de fil. presbytero. et in. capi. cum ecclesia. de cau. posses. et proprie. **¶**
¶ Secundo ego arbitror per hoc contrarium hanc communem
 lectionem restringendam ut non procedat quando renunciatio su-
 islet facta etiam post spoliationem in manibus superioris. tamen
 quia illa presumi debet spontanea. ar. l. non est verum simile. ff. quod
 me. cau. et corum que no. glo. l. transactio. C. de transactio. tamē
 quia ex quo constat non habere ius in proprietate non debet sibi
 restitui beneficium licet enim talis renunciatio non referatur ad
 possessionem quam non habebat et ideo posset agere pro damnis
 et interesse tunc illatis tamen debet fieri restitutio beneficii per su-
 pra dictas rationes. Unde in illo. c. sollicit. non ponderatur inter-
 uentus superioris sicut in. c. accepta. et sic videtur quod in dicto. c.
 sollicit. non fuit facta renunciatio in manibus superioris. quando
 autem fit renunciatio beneficii non in manibus superioris non p-
 dit ius quod habebat in beneficio. immo talis renunciatio non re-
 net. iuxta not. per doctores in. c. quod in dubijs. de renuncia. et in. c.
 quanto. de resti. spoliato. nec etiam superior in casu huius. c.
 sollicit. potuisset illam ratam habere quia. c. in dubijs. loquitur
 sponte quando in manu laicali. sed in casu nostro non apparet quod
 in manu laicali. **¶** Item quia fuit facta post spoliationem et sic
 non presumitur spontanea ut ibi deo ad nihilum valet illa renun-
 ciatio. nec quo ad proprietatem nec quo ad possessionem merito
 talis exceptio non debuit admitti. et super h. dico Jo. an. post Sof-
 fre. non bñ dicere in quantum dicit quod renunciatio illa non preiud-
 icat renunciatum quo ad possessionem. preiudicat tamen quo ad pe-
 titorium. per dictum. c. quod in dubijs. et c. accepta. hoc enim dictum
 non procedit quia aut interuenit auctoritas superioris et debet
 preiudicare. aut non interuenit et non debet preiudicare. ut §. dictum
 est. et pro hoc habetur clare intellectus illorum iurum et nullus
 remanet scrupulus. **¶** Et infero nunc ad solutionem nostri secun-
 di dubij. dico enim aut hec renunciatio istius fuit facta non in ma-
 nibus superioris et ea non obstante potest peti restitutio quia per
 ralem renunciationem licet spontaneam non perdit ius quod ha-
 bebatur in beneficio. iuxta no. in dicto. c. quod in dubijs. et in. c. quan-
 to. quo ad se. quia non potuit a se abdicare beneficium. ut nota. in
 iuribus preallegata. et facit. l. legatus. ff. de offi. pref. Aut renunciatum
 in manibus superioris et tunc si de ea notorie constat obstat exceptio
 licet non fundet intentionem excipientis. quia superior ex renunciatioe
 beneficii non debet restituere beneficium ei qui nullum ius notorie

habet arg. c. cum nobis. de elect. et c. qm. de fil. presbytero. et quod no. i.
 d. c. constitutus. poterit tamen agere ad damna et interesse tunc i.
 lata. ut no. Inno. in. d. c. super hoc superior tamen si constat de spo-
 liatione non debet spoliatorem dimittere in possessionem bene-
 ficii. sed supplendo ex officio illum spoliar et licite alteri conferre
 de preben. de multa. Aut non constat notorie de renunciatioe et
 tunc non obstat exceptio tamen. per nōs defectu proprietatis. ut i. d. c. i.
 litteris de ordi. cognitio. et c. si cum similibus. Et per hoc satis pa-
 tet responsum ad omnia supra allegata in contrarium nisi ad ar-
 gumentum a contrario sensu sumptum ex. c. sollicit. **¶** Nam si ibi
 ponderatur quod non fuit spontanea ergo si constaret de spontaneitate
 sicut presupponitur in themate nostro obstat obiectum. et ut argu-
 satis urgens. **¶** Sed respondeo dupliciter primo. quo ad argu-
 a contrario sensu non urget quod reperitur contrarium in iure vel reser-
 tare. clarum enim in iure est quod ubi notorie non constat de defectu pro-
 prietatis de fieri restitutio in istis beneficiis. et ubi notorie non
 constat non de admitti exceptio defectu proprietatis cōcernens ut
 supra plenissime dixi sed potest responderi quod consideratur ibi quod non
 fuit spontanea ad maiorem exaggerationem duo tituli impediebant
 illam exceptionem admitti. **¶** Prima quia concernebat defectum pro-
 prietatis ut supra dixi. **¶** Secunda quia presumitur talis renuncia-
 tio post spoliationem facta non spontanea. de cuius redditi illud. c. ad ali-
 as iuris regulas idubitat. et hoc quo ad secundum dubium. **¶** Ad
 tertium quod fuit utrum. crimen notorium beneficii puate dignum
 excludat ipsius beneficii restitutionem petere. arguo primo ad pre-
 sentiam. et sic notorie criminofus et suspensus satis quo ad se. ut i.
 c. si de cohabitatio. clerico. et mulie. et apli. sine dispensatione admi-
 nistrare non potest. de tēpori. ordina. c. si ergo non potest petere restitutio-
 nem beneficii cum non potest eo administrare. i. c. si clerici. exco. ministrare.
 ubi dicit excommunicatus eligi non posse pro eo quod ad suspensionem eli-
 gitur a quorum preceptione est priuatus. non ergo de iste notorie cri-
 minofus audiri cum non potest interdictio beneficio administrare. Se-
 cundo de hoc ut casus in dicto capitulo ad petitionem. de accusa-
 tionibus. ubi processus agit contra illum abbatem erat nullus pro iu-
 diciarium ordinem non seruatur sed quod constabat de criminibus il-
 lius noluit illi restituere. sed voluit eum manere priuatum. ad idē
 facit. c. si constituitur. eo. ti. l. cū dū unum intellectum ubi admittit
 fuit exceptio criminis contra petentem restitutionem sed non inducet p-
 uationem tituli ipso facto. **¶** Tertio arguitur sic iste per notorieta-
 tem criminis de iōtēti priuari de accusa. l. i. c. i. manifesta.
 et c. lotharius. facit. c. qm. de fil. presbytero. ergo fortis de sibi re-
 stitutio denegatur quia turpiter eicitur quod non admittit. de iur. iur.
 quoadmodum. et maxime hoc seruatur de i. istis evidentialibus. ut enitit
 circūit de rescript. cle. auditor. et infamibus porte dignitatis non
 patet. de exco. prelato. interdictos. et i. regula infamibus. de regu-
 lis iur. in. vi. **¶** Quarto pro hac parte facit. c. significasti. de dinor-
 tiis. ubi p. q. contra coniugē petere restitutionem admittitur exceptio
 adulterij. et hoc ad partē affirmatiuam. ad partē vero negatiuam
 non arguo. quia satis prebent argumenta ex solutione quam statim
 subiiciam. **¶** In hoc articulo reperio dñi. anto. in. c. ite cum qd
 de resti. spoliato. expresse tenent istas partes. et idē sentit in. c. si
 constituitur. preallegata. non tñ moratur poia supra dicta. sed allegat
 dñtapat. c. ad petitionem. et c. constituitur. de accusa. restringit tñ hoc
 dictum in beneficiis multis tñ hoc dictum non placet dñ scribere su-
 per. c. ite cū qd. et hic infero ea que ibi ordinarie dixi. **¶** Quod
 p. mo q. quātūcūq. qd sit criminofus nisi crimē iducat puate ipso fa-
 cto. licet tñ tñ bñficiū aq. p. uet p. silas. nā et posset feci an inias
 dispēlari hoc est no. dictum Inno. in. c. innotis. de coēssio. p. bēde.
 Et aq. dispēlatur iuste tenet aq. uet ut ibi dicit Inno. si ergo
 iuste tenebit iuste fuit spoliatus et uolentia ergo de resti. i. p. tñm
 statū cū sibi cōpetet ius plature aq. p. uet nec exceptio huius crimi-
 nis est admittenda tpe nō elides actionē i. iudicio deducta exceptio
 n. d. et talis quod excludat actioes. l. i. ff. de excep. c. a nobis de excep-
 tionibus de ordi. cognitio. capitulo. ii. sed exceptio huius criminis si
 excludit hoc iter dictum nec reddit petere incapax. q. p. supposito quod
 crimē oppositū sit uerū nihilominus remanet i. iure suo nec potest dici
 quod debeat priuari exceptioe p. b. a. qm. exceptio non potest operari hūc
 effectum p. uatiū. solū. n. d. si natura opat effectum exclusiū. ut p. b. a.
 i. c. i. d. ordi. cognitio. et optie ad materiam nostrā facit. c. sup. his d. ac-
 cusa. ubi. crim. p. b. a. p. uia exceptiois p. tra clerū si p. b. facultatē p-
 uatū ex suis bñficiis. sed dñtapat operat electionē electi. quoniam
 p. l. dico quod et si ageret petitorio nō debet admitti exceptio criminis
 si nō iducit puationē ipso facto. ut no. p. rōne sup. dicta. concludit
 Inno. i. c. iter dilectos. de exco. p. lato. nec ratio notorietatis facit di-
 etā rōne cessare argu. viii. q. iiii. nōne. **¶** Et huius sine apte fauet
 tex. i. c. si. de ordi. cognitio. ubi dicit quod commentus super restitutionem
 non est aduersus. restitutionem petentem nisi super restitutio-
 ne audiendus subiiciens rationem quia restitutio petita in hoc
 p. uilegiata dinoscit ut ipsū iterā nō cogat an restitutionem suā po-

stis. i. d. d. c. **¶** Pondero ergo vniuersales exclusiones spoliantis co-
 tra restitutionem spoliantis contra restitutionem petentem. Et vñ in
 auctore tex. in. d. c. ite cū quis ubi criminis exceptio repellit iditū-
 ete aduersus restitutionem petentē ad idē allego. ii. q. i. §. i. p. to-
 tum in quibus iuribus generaliter dicitur quod ante omnia etiā cri-
 mina tractanda restituendus est spoliatus quod allegant notorie q.
 non sunt de appella. consilium. et iste nō d. 3. litigare spoliatus ma-
 xime super crimine argu. optimū in. c. frequens de resti. spoliato.
 in. vi. ubi exceptio spoliationis quādoq. cōpetit etiā contra ter-
 tium proponentem crimina aduersus spoliatum ne pp inopiam seu
 eius actionē succumbit et contra spoliante indistincte admittitur
 exceptio spoliationis ante restitutionem. Fortius ergo iste spoliatus
 q. p. occupabat iudicium non debet posse excludi a petitione restitu-
 tionis. ppter exceptionem criminis propositam a spoliatore qui
 est odiosus et presumitur venire ad excipiendum seu crimina p-
 ponendū nō bono zelo. sed propter inimicitiam ut valeat benefi-
 cium vñtū interiri reitū ut dicit tex. in. d. l. i. cū quis. Sed
 multa statuta sunt contra spoliante ut odiosum que cessant co-
 tra illos arg. in. cle. vna. et ti. et quod. no. i. c. si de ordi. cognitio. et in
 c. in litteris de resti. spolia. et multo fortius nō debet admitti exce-
 ptio criminis si crimen non dicitur notorium. sed manifestum. ut
 est tex. not. in. c. quia suspecti. iii. q. vi. **¶** Et aduerte quia intelli-
 go quod capiendū manifestum pro notorio sicut intelligit ibi glo. in
 ver. manifestum atq. notorium crimen non obstat petenti resti-
 tutionē et illam glo. videtur sequi Arch. allegando pro conor-
 dia Allegata per Inno. in. c. inter dilectos. de exco. p. la. **¶** S.
 nunquid iudex ex officio suo potest illum priuare propter noto-
 rietatem criminis deferendo restitutionem. puto sic dicendum quod
 aut vult priuare super eadem instantia iam inchoata in causa
 restitutionis et alius iudex a papa hoc non potest. et ad hoc non
 fuit actum nec agi potest et sententia debet esse conformis petito-
 rium in simili notabili dicit Jo. an. post Compotela. in. c. mada-
 tum de rescript. Aut vult procedere omnino ex officio suo extra
 instantiam. et tūc si est notoriū facti permanentis ita quod nullo mo-
 do possit negari quod de facili non contingit. et tunc poterit iu-
 dex sententiarē alis priuare quia in hoc notorio nulla exigitur pro-
 batio vel solemnitas in procedendo. ut in. c. euidenter de accusa.
 et i. q. i. manifesta et c. quando de fil. presbytero. et no. per Inno.
 in. c. ex parte. l. i. de verbo. significat. frustra enim hoc casu fieret
 restitutio et euidenter eam petens cum incontinenti veniret priuatus
 dñs et circuitus euitandus est maxime in istis beneficiis. de
 rescript. cle. auditor et respectu superioris cessat odium spoliatio-
 nis et iste potest esse casus. in. c. ad petitionem de accusa. et per hoc fit
 responsum ad illud. c. vlti. papa hoc idem fecit ad plenitudinem
 potestatis ut ibi no. glo. Aut non est tale notoriū et tunc cū exigat
 tur probatio ut in. c. acut de re iudi. et per glo. in preallegata. c. mani-
 festa et defensio experientia rei facit quod no. in. c. i. de offi. deleg.
 li. vi. d. 3. an oia fieri restitutio quod nec uidi contendere et c. et spo-
 liatus per priuatum huius privilegium nec exigitur per sententiam iu-
 dicis ante restitutionem. ut in. d. c. frequens et c. si constituitur de ac-
 cusa. quod facit pro contraria parte dico quod hoc non pbat ad qd
 inducit. Intelligit enim multipliciter ut ibi no. enim potest
 intelligi in delicto notorio et satis colligitur ex textu ibi si conuen-
 tus fuerit et c. et quidam intelligit illum tex. quod contra petentem
 restitutionem admittunt illa crimina quibus facta fuit spoliatio post
 sententiam priuatam latam super illis criminibus vel fm alios age-
 batur possessorio ille de sua innocentia confidens fuit contentus
 ut prius discutierentur crimina obiecta ar. c. i. de resti. spolia. als au-
 tem cū ibi crimina nō essent notoria de directo esset p. tra illud. c.
 Et cū qd vel deducit de illa decre. ad vñtū. quā supra formam
¶ Nunc rñdeo ad illa contraria supra formata. **¶** Et primo nō
 obstat primū argumentum quod ex quo nō est priuatus licite petit re-
 stitutionem ratione tituli quem huius nam poterit alius administra-
 re donec priuatur vel secum dispensetur. et c. si de clerici. excommu-
 ni. loquitur de eo qui de nouo acquireret beneficium quod nō po-
 test ex quo est suspensus et idem in notorio criminofus nō enim va-
 leret electio de eo facta. ut in. c. cū in cūctis de electio. Non obstat
 argumentū secundū quia facta supra responsum fuit. **¶** Ad ter-
 tium vero dicendum quod licet possit priuari cum antequā priue-
 tur non posset exceptio obijci quia non elidit actionem ut supra
 plene dixi et quod ille spoliator tanquā odiosus non est audiendus
¶ Ad qrtū ar. de. c. significasti Rñdeo quod crimē adulterij iducit
 puationē ipso facto vñ potest priuare sua auctoritate alii repellere. ut
 no. gl. i. i. c. si de adul. sentit Inno. in. c. inq. i. de sent. exco. m. facit
 c. agatose. et vii. q. ii. et c. vlti. et i. i. Et hec sufficiant quo ad ter-
 tium membrum. **¶** In quarto et vltimo dubio quod fuit habens
 patrimonium et beneficium ecclesiasticum valeat recta conscien-
 tia salua conseruato patrimonio de beneficii redditibus vitā du-

cere. **¶** Arguitur primo quod nō videtur de hoc casus in. c. si vi. q.
 i. in fi. ubi dicitur quod qui bonis paritum et opibus sustentari pos-
 sunt si quod pauperum debet accipere sacilegiū profecto incurrit
 et committitur. et per abusionem talium iudicium sibi māduant et bi-
 bunt. et per eadem verba loquitur tex. in. c. clericos. i. q. ii. ad idē. c.
 pastor ecclesie. Idem quibus sua sufficiunt nō debet aliquid irroga-
 ri. haberi dare nihil aliud est quam perdere nec illi qui sua possi-
 deant dari sibi aliquid volunt sine graui peccato suo unde pau-
 per vicarius erat. ad idem. c. cum quis. ca. causa et q. ubi inter ce-
 tera dicitur nō est meum dicere qualle peccatum cibis pauperum
 presumendum suscipiunt qui ecclesiam suam luare propriis facul-
 tatibus debuerat suis expensis insuper grauāt et. vel ibi ubi po-
 nuntur multa bona verba ad materiam faciētia. **¶** Secundo ui-
 detur singulariter probari per tex. no. et quasi singularem in ma-
 teria. i. q. ii. sacerdos. ubi dicit quod clerici pauperes siue ex facultate
 siue ex propria voluntate licite viuunt de bonis ecclesie et quod ea ac-
 cipiēda nō cupiditas eos ducit sed uideū necessitas cogit et fin-
 gulariter subiūgit quod de talibus clericis uidetur dicere Apostolus
 qui in sacrario operatur que de sacrario sunt edāt et qui altari de-
 seruiūt cum altari participēt. et vide ibi tex. qui latius profeq-
 tur hanc materiam. ad idem optime videtur p. cordare tex. in. c. illi
 xij. q. i. ubi dicitur quod illi qui tam infirmi sunt ut possessionibus suis
 renūciare nō possunt simul capiunt de bonis ecclesie et satis sine
 peccato illa retinet et sic aperte innuit quod tūc debet clericus de bo-
 nis ecclesie uiuere quādo nō habet patrimonium unde uiuat. ad
 idem ep̄s ecclesiasticorum eadem causa et q. dicitur enim ep̄m ha-
 bere ecclesiasticarū reg. potestatem ad dispensandus. ergo omnes
 qui indigent. ipse autē participare potest quibus indiget si bene
 indigent et nō illa uerba si tñ indigent qui ergo habet patrimonium
 nō dicitur indigere. p. cor. c. ep̄s. et q. ii. **¶** Tertio principaliter
 induco. c. ep̄s. et c. tuis. de preben. et de rescript. postulasti. quibus
 canetur ep̄m non artari ad prouidendum illis clericis qui ex pro-
 prio patrimonio uiuere possunt. **¶** Quarto arguitur sic deputa-
 ta largitione fidelium ad certum vsum nō possunt salua sedis apo-
 stolice auctoritate ad alium vsum deputari. ut in. c. q. contingit. d.
 religio. **¶** Et quilibet res constituenda est ad vsum destinari
 de appella. suggestū. et de iureiur. q. to sed bona ecclesie tradita et cō-
 seruata sunt ecclesie. ut ex eis oēs indigētes sustententur. ut in. c.
 vidētes. ubi tex. optimus. xij. q. i. et alijs. §. allegatis. cū infinitis si-
 milibus. ergo clerici habentes patrimonium unde vitam ducere
 possunt nō debent percipere de bonis ecclesiasticis. facit. c. sicut. xlv.
 di. nō enim bona tpalia sunt seruata ecclesie vt propinqui cleri-
 ci. dñtatur sed vt inopes subleuentur. vt. d. c. episcopus. xij. q. i.
¶ In contrariū pro parte affirmatiua quod possit per redditibus be-
 neficii pseruato patrimonio vitā ducere. induco. l. c. si. q. ii. ubi vi-
 citur quod clerici oēs qui ecclesie fideliter vigilant qui deseruiūt sti-
 pendia suis laboribus debita fm seruitū sui meritum per ordina-
 tionē canonici a sacerdotibus psequantur. ponderandum enim ē
 verbū omnes. includit profecto tam pauperes quā diuites alias
 ad quid distinet oēs. **¶** Tres ponderandū dicit stipendia suis la-
 boribus decita. dñt ergo stipendia clericis deseruientibus. nō p-
 pter indigentia cog. sed propter labores sanctos quos sustinent.
 que quidē ratio verificat tñ in diuitibus quam in pauperibus. di-
 gnus est enim mercenarius mercede sua. et qui ad onus eligi re-
 pelli nō d. 3. a mercede nec ligari debet os bouis triturantis. de p-
 ben. extirpade. et c. si de magistris. **¶** S. dñc q. ibi sentit tex. et glo.
 denario fraudari nō debet in vinea dñi laborantes et c. **¶** Secū-
 do arguitur sic ep̄s visitans ecclesias sibi subiectas sollicitudine pe-
 tit procuratiōe rōe visitationis. ut in. c. cum ex officio. de prescri-
 et rōem illius. c. q. nemo cogit suis stipendijs militare. **¶** Et q. fm
 Apostolū qui spiritualia seminat non est magnū si metat. **¶** Tertio
 est enim quod qm. cumq. ep̄s abundet licite petit procuratiōem
 quod nō debet suis stipendijs militare. Si ergo ep̄s quā huius ep̄atum
 nō enim cū oēs sint vna ecclesia. vii. q. i. nouationis. facit qd no. in. c.
 cū apostolica. de his que fi. a pla. non videtur ep̄s impendere of-
 ficiū inferiori ecclesie cū redditibus ep̄atus. fortius nec clericis i-
 ferio cū redditibus sui patrimonij. ad idē. c. cū fm apostolū. de pre-
 ferio. qui altari fuit viuere de altari et. ut ibi. **¶** Tertio pbat sic
 clericus habens patrimonium licite illud relinquit paritibus uel
 pauperibus distribuit. et de reb. ecclesie vitā ducit. ut in. c. sacerdos
 i. q. i. ergo potest a principio licite dispensare patrimonium in confan-
 guineos uel pauperes et uiuere de bonis ecclesie. ex quo illi debuit
 impendit famulatum. ita uidetur quod possit illud patrimonium cō-
 seruare ut suis illud in futurum relinquit uel necessitate tem-
 pore communicet eis et pauperibus et uiuere interim de ecclesia